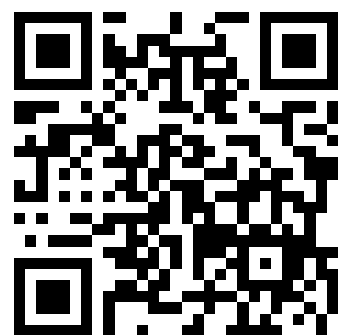

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1885-1886.

m

273

BIBLIOTHEEK KITLV

0065 8623

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

GELEIDENDE BRIEF.

N°. 1.

's GRAVENHAGE, den 10den December 1885.

Ingevolge 's Konings machtiging heb ik de eer U Hoogedelgestrenge, ter voldoening aan art. 44, 2de lid, van het Reglement op het beleid der regeering van Nederlandsch-Indië, hiernevens met de daarbij behorende nota's van toelichting in afschrift te doen toekomen de navolgende contracten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel of daarmede gelijk te stellen stukken:

1°. de in verschillende perioden gepasseerde verklaringen of akten waardoor de verhouding van de Atjehsche onderhoorigheden tot het Nederlandsch-Indische Gouvernement is geregeld, met de daarbij behorende opgaven van de hoofden door wie die verklaringen zijn afgelegd enz.;

2°. de verklaring en de akte van bevestiging dd. 6 October 1884 gepasseerd naar aanleiding van de plaats gehad hebbende bestuursverwisseling in *Troemon*;

3°. de overeenkomsten met *Siak*, *Deli*, *Kotta Pinang*, *Tamiang* en *Pocloe Lawan*, dd. 3 December en 30 October 1883, 7 Januari en 30 April 1884 en 1 Maart 1885, strekkende tot aanvulling en verduidelijking van bestaande contracten en verklaringen ten aanzien van de bepalingen betreffende de personen die als gouvernements-onderdanen zijn te beschouwen, en de gevallen waarin onderdanen van de inlandsche besturen voor de gouvernements rechtbanken te recht staan;

4°. de overeenkomsten betreffende de opheffing van de suprematie van *Siak* over de kustlandschappen van *Panei* of tot en met *Tamiang*, en de afronding en uitbreiding van 's Gouvernements tol- en pachtgebied in de residentie *Oostkust van Sumatra* (het contract dd. 23 Juni 1884 betreffende *Siak*, het contract van gelijken datum betreffende *Tanah Poetih* en de contracten dd. 31 Mei 1884, 15 December 1884 en 5 Maart 1885 betreffende *Batoe Bara*, *Bedagei* en *Padang*);

5°. de akten van verband en van bevestiging dd. 22 en 23 December 1884 gewisseld bij het optreden van den tegenwoordigen sultan van *Lingga*, *Riouw* en onderhoorigheden;

6°. de akten van verband en van bevestiging dd. 28 Mei 1884 gepasseerd naar aanleiding van de plaats gehad hebbende bestuursverwisseling in *Tomboekoe*.

De Minister van Koloniën,
SPRENGER VAN EYK.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

ATJEHSCH E ONDERHOORIGHEDEN.

VERKLARINGEN.

N°. 2.

VERKLARING door verschillende Atjehsche
hoofden, afgelegd in de jaren 1874—1876.

Ik ondergeteekende beloof plechtiglijk :

1°. dat ik Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettig Opperheer erkennen en als een teeken daarvan geen andere vlag voeren zal, hetzij te land, hetzij ter zee, dan de Nederlandsche;

2°. dat ik met rechtvaardigheid zal regeeren, de rust en vrede in mijn rijk en met mijne naburen handhaven, het welzijn des volks bevorderen, en handel, nijverheid, landbouw en scheepvaart beschermen zal;

3°. dat ik den handel in slaven met alle macht tegengaan en menschen- en zeeroof beletten zal;

4°. dat ik aan schipbreukelingen hulp verleen en gestrande goederen bergen zal, en niet zal dulden dat mijne onderdanen zulks niet doen;

5°. dat ik aan onderdanen van het Gouvernement, die zich aan misdrijf hebben schuldig gemaakt, geen schuilplaats verleen zal;

6°. dat ik in geene staatkundige aanrakingen zal treden met vreemde Mogendheden;

zullende ten slotte alle hier niet besproken punten tusschen den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en mij, overeenkomstig de bestaande toestanden en met inachtneming van de aloude instellingen, worden geregeld.

Bovenstaande verklaring is afgelegd (onderteekend en beëdigd) door elk der hoofden wier namen hieronder worden vermeld, evenals de namen der door hen bestuurde Atjehsche landschappen en de dagteekeningen van de verklaringen, van de akten waarbij de hoofden door den vertegenwoordiger der Indische Regeering in hun ambt zijn bevestigd, en van de besluiten der Indische Regeering, waarbij die bevestiging is goedgekeurd.

	Namen van de hoofden die de verklaring hebben afgelegd.	Namen van de door hen bestuurde Atjehsche landschappen.	Dagteekening der verklaringen.	Dagteekening der akten van bevestiging.	Dagteekening der bekrachtigingsbesluiten.
1	Toekoe TJI,	Malaboe,	24 Febr. 1874	zonder dagteekening	24 Juli 1875
2	Datoe BAGINDA,	Soesoeh,	28 > >	> >	24 > >
3	Toekoe NJA SAWANG, galar Radja,	Poeloe Kajoe,	28 > >	> >	24 > >
4	Datoe OEDJONG BATOR,	Laboean Hadji,	6 Maart >	> >	(1)
5	Datoe TJOET AMAT,	Mukih,	9 > >	> >	(1)
6	Tjoet MAKH FATIMA,	Terbangan,	11 > >	> >	24 Juli 1885
7	Tongkoe BINTARA KAMANGAN,	Gighen,	15 > >	> >	24 > >
8	Tongkoe SAID ACHIL,	Soengei Raja,	25 > >	> >	24 > >
9	Tongkoe MOEDA ANGKASA,	Pasei (Blangmeh),	2 April >	> >	24 > >
10	Tongkoe LAKSAMANA,	Endjoeng,	6 > >	> >	24 > >
11	Tongkoe TJHIK MOELING,	Kerti,	7 > >	> >	24 > >
12	Tongkoe TJHIK,	Edi besar,	15 > >	> >	24 > >

(1) De bekrachtiging van deze akten heeft vertraging ondervonden en is achterwege gebleven omdat zij geen

nut meer had, nadat de latere verklaring in 18 artikelen was afgelegd.

	Namen van de hoofden die de verklaring hebben afgelegd.	Namen van de door hen bestuurde Atjehsche landschappen.	Dagteekening der verklaringen.	Dagteekening der akten van bevestiging.	Dagteekening der bekrachtiging besluiten.
13	SRI MOEDA PADOEKA ALAM,	Troemon (2),	29 April 1874	27 Oct. 1874	24 Juli 1875
14	Tongkoe Radja BANDAHARA,	Soeroewai	3 Mei >	18 > >	24 > >
15	Tongkoe KEDJOEROBAN KARANG,	Karang	3 > >	18 > >	24 > >
16	Datoe Radja AMAT,	Tompat Toean,	5 > >	zonder dagteekening	24 > >
17	Datoe Si TONGGA,	Tapak	27 > >	27 Oct. 1874	24 > >
18	Datoe PONO,	Si Maloer	27 > >	27 > >	24 > >
19	Datoe DJAWAB,	Lakoön	27 > >	27 > >	24 > >
20	MOHAMAD HAMZAH,	Salang	27 > >	27 > >	24 > >
21	Datoe MOHAMAD ALI,	Si Goelei	27 > >	27 > >	24 > >
22	Toekoe ISMAIL ibn oel al Marhoem Laksamana al hadji MOHAMAD HOESIN,	Ayer Laboe,	3 Juni >	31 Aug. >	24 > >
23	Toekoe MAHARADJA MANGKOE BOEMI,	Telok Semawe,	23 Juli >	21 > >	24 > >
24	Tongkoe TJHIK,	Perlak,	28 > >	21 > >	24 > >
25	Toekoe MACHMOED,	Patty,	24 Aug. >	26 > >	24 > >
26	Toekoe MOEHAMAD HANAFIAH,	Kloeang,	3 Sept. >	3 Sept. >	24 > >
27	Tongkoe BINTARA TJOET SETIJA MOEDA,	Djolok besar,	22 Oct. >	22 Mei 1877	16 Aug. 1877
28	Toekoe HOELOEBALANG SJECH en Toekoe BINTARA KAMANGAN SETIJA MOEDA,	Kloempang Doea,	27 Febr. 1875	13 Maart 1875	24 Juli 1875
29	Toekoe TJHIK SEMAOEN (4),	Pasangan,	2 Maart >	13 > >	24 > >
30	SAID MOHAMAD bin SAID JORSOEF,	Pedawa besar,	18 > >	22 Mei 1877	16 Aug. 1877
31	Tongkoe Radja PAKIH ibn al Marhoem Tongkoe Radja PAKIH HOESIN,	Pedir (5),	28 Febr. 1876	5 Aug. 1876	17 > 1876

(2) In 1881 (*Indisch Staatsblad* n°. 72) bij het gouvernement van Sumatra's Westkust ingelijfd. De hierbedoelde akte van Troemon is aan de Staten-Generaal overgelegd (gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1883—1884, 133, n°. 2).

(3) In April 1877 gebracht tot het ressort van de residentie Oostkust van Sumatra.

(4) Ook de vader van Toekoe TJHIK SEMAOEN legde den 5den Augustus 1874 de hierbedoelde verklaring af hij overleed kort daarop, zoodat zijne bevestiging achterwege bleef.

(5) In de verklaring van Pedir komt nog eene bepaling voor luidende: >dat ik aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië kosteloos wil afstaan een geschikt stuk grond ten einde daarop eene vestiging van dat Gouvernement te maken".

VERKLARING door verschillende Atjehsche hoofden afgelegd in de jaren 1876—1884.

Ik ondergeteekende beloof plechtig het navolgende:

1°. ik verklaar dat het landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië en dat ik mitsdien

Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettig Opperheer erken, te teken waarvan door mij en mijne onderdanen, hetzij t land, hetzij ter zee, geen andere vlag zal worden gevoerd dan de Nederlandsche;

2°. ik zal mijn land met rechtvaardigheid besturen, d rust en vrede zoowel binnenslands als met mijne naburen handhaven en het welzijn van mijn volk naar mijn ver

	Namen van de hoofden die de verklaring hebben afgelegd.	Namen van de door hen bestuurde Atjehsche landschappen.	Dagteekening der verklaringen.	Dagteekening der akten van bevestiging.	Dagteekening der bekrachtigingsbesluiten.
1	Tongkoe Panglima Prang NJA HAKIM,	Djolok Ketjil, (2)	28 Dec. 1876	28 Dec. 1876	6 Juni 1877
2	Toekoe NJA LAM KOTA,	Simpang Olim, (3)	4 Jan. 1877	25 Maart 1877	(4)
3	Tongkoe BINTARA BRAHIM, optredende voor den minderjarigen Tongkoe NJA LATIF,	Blangmeh (Pasei) Tandjong Semantoh en Merbouw, (5)	17 > >	17 Jan. >	6 Juni >
4	Toekoe IMAM,	Tenom,	18 Maart >	25 Maart >	(7)
5	Toekoe KEDJOEROEAN,	Sabi (Ketapang Pasir),	18 > >	25 > >	
6	Potjoet MOHAMAD,	Rigas,	18 > >	25 > >	
7	Toekoe BAIT,	Telok Kroet,	18 > >	25 > >	
		(6)			

(2) Aan de door het hoofd van dit landschap afgelegde verklaring in 17 artikelen — ontbreekt de bepaling voorkomende in art. 8 der bovenbedoelde verklaring. Deze leemte is aangevuld door eene additioneele verklaring dd. 24 April 1878, door den Gouverneur-Generaal goedgekeurd den 7den Maart 1882. Voorts wordt in deze verklaring gemist de 2de alinea van art. 18 der bovenomschreven verklaring.

(3) Ook de door het hoofd van dit landschap afgelegde verklaring heeft 17 artikelen, door het ontbreken van art. 8 der bovenstaande verklaring, doch aan art. 6 is eene tweede alinea toegevoegd luidende: »Al dadelijk wordt door mij aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uitgekeerd het aandeel in de inkomende en uitgaande rechten vroeger toekomende aan den sultan van Atjeh, waarvoor het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geheel in de plaats is getreden. Verder ontbreekt in deze akte de 2de alinea van art. 18 der bovenstaande verklaring.

(4) De bevestiging van dit hoofd geschiedde bij gelegenheid van het bezoek door den Gouverneur-Generaal VAN LANSBERGE aan Atjeh gebracht. Van het uitreiken der akte van bevestiging is aanteekening gehouden bij het Indisch besluit dd. 4 Mei 1877, n°. 7.

(5) Als bij noot 2. De aanvulling der daarin bedoelde leemte geschiedde bij de additioneele verklaring dd. 8 Januari 1878, door den Gouverneur-Generaal goedgekeurd den 7den Maart 1882.

(6) In de door de hoofden dezer landschappen afgelegde verklaringen, evenals in de additioneele verklaringen bedoeld in de noten 2 en 5, zijn in stede van de woorden: »het aandeel in de inkomsten van mijn gebied», voorkomende in art. 8, alinea 1, van de bovenstaande verklaring, de navolgende gebezigd: »het aandeel in het uitgaand recht op de in mijn gebied geproduceerde peper.» De 2de alinea van art. 18 der bovenbedoelde verklaring ontbreekt in deze akten.

De radja van Tenom heeft den 10den September 1884, bij gelegenheid van de uitlevering van de bemanning der *Nisero*, opnieuw de verklaring in 18 artikelen afgelegd, ingevolge de met hem op dezelfde datum getroffen regeling, luidende als volgt:

Artikel 1. De landschappen Tenom en Panga worden (voor den handel) geopend en zullen geopend blijven, zoolang Toekoe IMAM MOEDA in vriendschap leeft met het Hollandsche Gouvernement.

Artikel 2. Schepen worden ten handel toegelaten in Tenom en Panga mits zic aan boord bevindt iemand van-

wege het Gouvernement, door de schepen op te nemen te Olehleh, om te waken tegen (den invoer van) verboden goederen, te weten: alle oorlogsbehoeften en opium.

Artikel 3. De hasil van den radja kan op zee worden ingevorderd van hen, die ten handel komen.

Artikel 4. Opium mag worden ingevoerd in de landschappen Tenom en Panga, doch per jaar slechts twaalf kisten, d. w. z. één kist elke maand of telken twee maanden twee kisten of telken drie maanden drie kisten te gelijk. Meer dan drie kisten te gelijk mag echter niet worden aangebracht. In den Westmoesson mag dit opium worden ontscheept te Boeboen, of te Melaboeh of te Rigas, doch in geen geval zal het veroorloofd zijn het te verkoopen elders dan in Tenom en Panga.

Artikel 5. Toekoe IMAM MOEDA behoeft zich niet in persoon te begeven, hetzij naar Kota-Radja, hetzij naar Melaboeh, hetzij naar zee, maar kan zich door iemand doen vertegenwoordigen, wanneer de groote heer, die Gouverneur is van Atjeh, of de heer assistent-resident van Melaboeh hem mocht oproepen om eene zaak te beëindigen.

Ook zal Toekoe IMAM MOEDA een vervanger afvaardigen om voor den grooten heer Gouverneur van Atjeh, aan boord van het schip te verschijnen, wanneer deze mocht komen met een schip te Tenom of te Panga.

Artikel 6. Wat de passen betreft, Toekoe IMAM MOEDA kon zoodanige papieren eigenmachtig uitreiken aan zijne vaartuigen en zijne onderaanen, die zich wenschen te begeven naar een ander deel van Atjeh en Onderhoorigheden. Mochten echter zijne prauwen of onderhoorigen verlangen op reis te gaan naar een ander land, buiten het gebied van Atjeh en Onderhoorigheden gelegen, dan moeten de lieden zich voorzien van een pas bij den heer assistent-resident of bij den controleur te Olehleh.

Artikel 7. Alle geschillen tusschen Toekoe IMAM MOEDA en andere radja's en tusschen Toekoe IMAM MOEDA en de heeren (ambtenaren), die met het bestuur zijn belast, worden beslecht door den grooten heer Gouverneur van Atjeh.

Artikel 8. Toekoe IMAM MOEDA zal afleggen en onderteekenen eene verklaring, als die in achttien artikelen, welke vroeger door hem geteekend en bezworen werd te Kota-Radja, op den 18den dag der maand Maart 1877. En Toekoe IMAM MOEDA zal met gerechtigheid en een zuiver hart nakomen hetgeen in gezegde artikelen is bedongen.

(7) Als bij noot 4. Van het uitreiken der akten van bevestiging is aanteekening gehouden bij het Indisch besluit dd. 16 Augustus 1877, n°. 30.

	Namen van de hoofden die de verklaring hebben afgelegd.	Namen van de door hen bestuurde Atjehsche landschappen.	Dagteekening der verklaringen.	Dagteekening der akten van bevestiging.	Dagteekening der bekrachtigingsbesluiten.
8	Tongkoe ISMAIL ibnoe al Marhoem Tongkoe Laksamana al Hadji MOHAMAD HOESIN,	Ayer Laboe,	21 Oct. 1877	»	7 Maart 1882
9	Tongkoe LAKSAMANA,	Endjoeng,	21 » »	»	7 » »
10	Sri Maharadja MANGKOE BOEMI,	Telok Semawe,	30 Nov. »	»	7 » »
11	Tongkoe BINTARA TJOET SETIJA MOEDA,	Djolak besar,	2 Dec. »	»	3 Jan. »
12	Tongkoe KEDJOEROBAN, (9)	Bajoe,	22 Juni 1878	22 Juli 1878	16 Febr. 1880
13	Tongkoe TJIBIK MOELING, (10)	Kerti,	1 Oct. 1879	»	7 Maart 1882
14	Tongkoe Radja PAKIH SOLEIMAN ANOE Tongkoe Radja HAKIH,	Pedir,	11 » »	11 Oct. 1879	16 Mei 1880
15	Tongkoe SRI MAHMOED,	Nizam,	22 Juni 1880	22 Juni 1880	15 Febr. 1881
16	Tongkoe TJIHIQ,	Tjoenda,	22 » »	22 » »	15 » »
17	Tongkoe TJIHIQ MOEDA BOEGIS, (II)	Samalangan,	3 Oct. »	31 Oct. »	26 Maart »
18	BINTARA BLANG MACHMOED SETIJA RADJA,	Blang Pedir,	12 » »	12 » »	26 » »
19	Radja TJOET bin RADJA MOEDA BLANG PEDIR,	Poeloe Kajoe,	12 » »	12 » »	26 » »
20	Datoe MOHAMAD JATIM en Datoe BAGINDA,	Soesoeh,	13 » »	13 » »	26 » »
21	Radja TJOET AMAT bin RADJA MOEDA,	Telok Paoeh noord (Telok Paoeh, Tangan Tangan besar, Tangan Tangan Ketjil en Soewak),	13 » »	3 » 1881	9 Nov. 1882
22	Toekoe BINTARA SETIJA MOEDA, (12)	Bloempang Doewa,	19 » »	31 » 1880	26 Maart 1881
23	Datoe NJAQ ABOE en Datoe NJAQ HOESIN,	Sama Doewa,	21 » »	21 » »	26 » »
24	Toekoe NJAQ TJOET,	Telok Paoeh zuid,	21 » »	21 » 1881	9 Nov. 1882
25	Datoe Radja BOEDJANG en Datoe MOEDA,	Tampat Toeam,	23 » »	23 » 1880	26 Maart 1881

(8) Door deze hoofden is de verklaring afgelegd in dezen vorm:

» Nademaal luidens het laatste artikel van de door radja van op den (datum van de verklaring in 6 artikelen) afgelegde verklaring, alle bij die verklaring niet besproken punten tusschen den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in Atjeh en hem radja van , overeenkomstig de bestaande toestanden en met inachtneming van de aloude instellingen nader zullen worden geregeld, en het alsnog noodig gebleken is de ontervolgende punten nader te regelen, zoo beloof ik ondergeteekende radja van alsnog plechtig het navolgende.»

Daarop volgt sub 1°. t/m 13°. hetgeen sub 5°. t/m 17°. voorkomt in de verklaring in 18 artikelen.

Eene nadere bevestiging van de hoofden die deze additionele verklaring aflegden heeft niet plaats gehad.

(9) Aan de door dit hoofd afgelegde verklaring — in

16 artikelen — ontbreken de bepalingen voorkomende in de artikelen 6 en 8 der boven omschreven verklaring. Deze leemte is aangevuld door eene additionele verklaring dd. 22 Juni 1880, door den Gouverneur-Generaal bekrachtigd den 15den Februari 1881.

(10) Als bij noot 8. Eene vroegere verklaring in 1877 door den bestuurder van Kerti afgelegd doch niet door de Indische Regeering bekrachtigd, is door de tegenwoordige verklaring vervallen.

(11) Eene in September 1877 door den bestuurder van Samalangan afgelegde maar niet door de Indische Regeering bekrachtigde verklaring is door de tegenwoordige verklaring vervallen.

(12) Als bij noot 11. De vroegere verklaring werd in October 1877 afgelegd.

	Namen van de hoofden die de verklaring hebben afgelegd.	Namen van de door hen bestuurde Atjehsche landschappen.	Dagteekening der verklaringen.	Dagteekening der akten van bevestiging.	Dagteekening der bekrachtigingsbesluiten.
26	Datoe PONO ,	Si Maloer ,	5 Nov. 1880	(13)	26 Maart 1881
27	Datoe DJAWAB ,	Lakoon ,	5 » »		26 » »
28	Datoe MOHAMAD HAMZAH ,	Salang ,	5 » »		26 » »
29	Datoe TONGGA ,	Tapak ,	5 » »		26 » »
30	Datoe TJOET AMAT en Datoe NJAQ MOHON ,	Mukih met Laboean Tarab en Telok Kasei ,	8 » »		8 Nov. 1880
31	Tongkoe TJIHIQ SEMASEN , (14)	Pasangan ,	14 » »	14 » »	26 » »
32	Datoe MANDJALBLA en Datoe KETEGALAR Datoe Radja MOEDA ,	Laboean Hadji ,	18 » »	8 » 1881	11 Jan. 1882
33	Datoe KEDJOEROEAN AMAN SJAH ,	Kloewat en onderhoorigheden ,	16 Dec. »	8 » »	11 » »
34	Kedjoeroean TJOET TIH TEKOR di BLANG ,	Wailah ,	20 » »	25 Dec. »	26 Maart 1881
35	Tongkoe TJIHIQ MERDOE SRI HAMBAPAHLOWAN , (15)	Merdoe ,	22 » »	22 » 1880	26 » »
36	Toekoe TJOET SABIL ,	Senagan ,	24 » »	31 » 1881	9 Nov. 1882
37	Datoe DOELAH ,	Mangging met Baoeh ,	24 » »	31 » »	9 » »
38	Toekoe TJOET AMIN ,	Boeboen ,	1 Jan. 1881	31 » »	9 » »
39	Toekoe NJAQ TJOET ,	Tripah ,	3 » »	31 » »	9 » »
40	Toekoe MOEDA ABDUL MEDJID LAMKOTA ,	Telok Kroet ,	31 Oct. »	31 Oct. »	5 Febr. »
41	Toekoe KEDJOEROEAN TJIHIK MOHAMAD ABBAS LELLA PERKASA , (16)	Malaboeh ,	8 Mei 1882	8 Mei 1882	10 Aug. »
42	Toekoe MOEDA PASSANGAN ,	Perlak ,	19 Sept. 1883	19 Sept. 1883	30 Nov. 1883
43	Tongkoe BINTARA PEKEN ibn Tongkoe BINTARA SETIJA MOEDA ,	Djolok besar ,	16 Mei 1884	16 Mei 1884	22 Sept. 1884

(13) De bevestiging van de hoofden van Si Maloer bleef in 1880 achterwege omdat reeds in 1874 aan hen de akten van erkenning waren uitgereikt.

(14) Als bij noot 11. De vroegere verklaring werd in Augustus 1878 afgelegd.

(15) Als bij noot 11. De vroegere verklaring werd in September 1877 afgelegd.

(16) Met den voorganger van den genoemden radja is naar aanleiding van de vestiging van het gouvernementsetablisement te Malaboeh den 28sten Februari 1877 eene overeenkomst in 15 artikelen gesloten, in hoofdzaak overeenkomende met de hierbedoelde verklaring. De overeenkomst werd den 16den Augustus 1877 door den Gouverneur-Generaal goedgekeurd.

*Contracten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

ATJEH EN ONDERHOORIGHEDEN.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 3.

De mededeeling van de verklaringen, waarbij de verhouding van de Atjehsche onderhoorigheden tot het Gouvernement is geregeld, werd tot dusver steeds uitgesteld, omdat de Regeering meende te moeten wachten totdat zij de verklaringen betreffende alle kustlandschappen uit Indië zou hebben ontvangen, en de omstandigheden hebben medegebracht dat dit tijdstip gestadig werd verschoven.

Nog waren niet door alle landschappen, van welke eene erkenning van de Nederlandsche souvereiniteit diende te worden gevorderd, verklaringen afgelegd overeenkomstig het op bladz. 12 van het Koloniaal Verslag van 1874 opgenomen model, dat 6 artikelen bevatte, toen in 1876 eene uitbreiding der in dat model opgenomen bepalingen noodig werd geoordeeld (zie Koloniaal Verslag van 1877, bladz. 7), en toen is niet alleen van de sedert in onderwerping gekomen landschappen de meer uitgebreide verklaring (aanvankelijk 17, later 18 artikelen bevattende) gevorderd, maar zijn ook van lieverlede de vroeger afgelegde verklaringen in 6 artikelen door die meer uitgebreide verklaringen vervangen geworden. Zoo is men in Atjeh steeds bezig gebleven met het passeeren van verklaringen, en het duurde somtijds lang voor dat de onderteekening van eene verklaring gevolgd kon worden door de uitreiking der akte waarbij het betrokken inlandsche hoofd in het bestuur over zijn landschap werd bevestigd, of voor dat beide stukken ter bekrachtiging bij de Indische Regeering ontvangen werden, waarna eerst de opzending van een afschrift naar Nederland volgen kon. Ook thans is nog geen geheel volledige verzameling van de gepasseerde akten bij het Departement van Koloniën aanwezig, maar het schijnt niet wenschelijk om, ter wille van enkele nog te wachten stukken, met de mededeeling van de ontvangene langer te toeven.

Aangezien het volkomen nutteloos en aan een duidelijk overzicht niet bevorderlijk zou zijn wanneer een groot

aantal geheel of nagenoeg geheel gelijklopende stukken alle overgelegd en gedrukt werden, is alleen de inhoud wedergegeven van de modelverklaringen in 6 en in 18 artikelen, en voorts vermeld welke inlandsche bestuurders die verklaringen hebben afgelegd, en welke dagteekeningen hunne verklaringen, de akten waarbij zij in hun bestuur zijn bevestigd, en de besluiten der Indische Regeering tot bekrachtiging der genoemde stukken dragen. Voor zoover de door sommige inlandsche bestuurders ge- teekende verklaringen in eenig opzicht van de medege- deelde modellen afwijken, of door hen nog andere verkla- ringen zijn afgelegd, is daarvan in noten melding gemaakt.

Uit eene vergelijking van de beide modelverklaringen blijkt dat de artikelen 1, 2, 3, 4, 13 en 16 van de tweede verklaring dezelfde onderwerpen betreffen die in de eerste verklaring behandeld zijn, terwijl de overige artikelen (met uitzondering van het 18de, dat overeenstemt met het slot van de eerste verklaring) betrekking hebben op andere onderwerpen, namelijk: de heffing van belastingen door de inlandsche bestuurders en de bevoegdheid van het Gouvernement om belastingen over te nemen en pachten in te voeren, de betaling van hassil aan het Gouverne- ment, de oprichting van Gouvernements-etablissemten, de aanwijzing wie Gouvernements-onderdanen zijn, de berechting van sommige misdrijven voor Gouvernements- rechtbanken, de afschaffing van verminken en straffen, de uitlevering van misdadigers, de toelating en vestiging van Europeanen en vreemde Oosterlingen, en de opvolging in het bestuur over de Atjehsche landschappen.

Voor verdere aantekeningen te dezer plaatse bestaat geen aanleiding, daar al hetgeen omtrent de bedoelde landschappen en hunne verhouding tot het Gouvernement viel mede te deelen, reeds is opgenomen in de Koloniale Verslagen.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TROEMON.

VERKLARING EN AKTE VAN BEVESTIGING.

N°. 4.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende Toekoe Radja ISKANDER MOEDA, radja van het landschap Troemon, beloof plechtig het navolgende:

1°. Ik verklaar dat het landschap Troemon behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië en dat ik mitsdien Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettig opperheer erken, ten teeken waarvan door mij en mijne onderdanen, hetzij te land hetzij ter zee, geen andere vlag zal worden gevoerd dan de Nederlandsche, zullende alleen door mij persoonlijk op mijn eigen vaartuigen, wanneer ik mij aan boord daarvan bevind, met en benevens de Nederlandsche vlag een eigen vlag worden gevoerd, bestaande uit een donkerblauw of zwart veld waarin een witte bol (een schild voorstellende) en een wit zwaard, zullende zij met de Nederlandsche vlag aan denzelfden mast worden gevoerd en onmiddellijk onder genoemde vlag worden aangebracht.

2°. Ik zal mijn land met rechtvaardigheid besturen, de rust en vrede zoowel binnenslands als met mijne naburen handhaven en het welzijn van mijn volk naar mijn vermogen bevorderen door bescherming van handel, nijverheid, landbouw en scheepvaart.

3°. Ik zal den handel in slaven, zoomede menschenroof en zeeroof met alle macht tegengaan.

4°. Ik zal mij in geenerlei staatkundige aarakingen stellen met vreemde Mogendheden, zullende de vijanden van Nederland ook mijne vijanden, de vrienden van Nederland ook mijne vrienden zijn.

5°. De in mijn gebied bestaande belastingen zullen door mij noch verhoogd, noch verlaagd worden, noch zullen nieuwe worden ingevoerd, dan in overleg met den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement ter Sumatra's Westkust.

6°. Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement heeft het recht om de inkomsten van mijn gebied, voortspuitende uit de inning der inkomende en uitgaande rechten, tegen een nader te bepalen billijke schadeloosstelling, van mij over te nemen.

7°. Ik doe van mijn recht om uit de opium op welke wijze ook in mijn gebied voordeelen te trekken, tegen uitkeering eener schadeloosstelling van f 750 (zeventiendertig gulden) 's maands of f 9000 (negen duizend gulden) 's jaars ten behoeve van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië onherroepelijk afstand.

Tot handhaving van het door het Gouvernement uit te vaardigen verbod op den invoer, zoomede op alle vervoer over zee van de eene plaats naar de andere in mijn gebied van alle andere opium dan die, welke vanwege het Gouvernement van Nederlandsch-Indië voor den invoer in het gebied te Padang is verstrekt aan den door het Gouvernement van Nederlandsch-Indië aan te wijzen pachter,

zal ik met alle te mijner beschikking staande middelen medewerken en daarbij tevens met alle oprechtheid en naar mijn beste vermogen de belangen van dezen pachter in mijn gebied beschermen en helpen bevorderen, een en ander met inachtneming van de waken, die mij deswege door of namens den Gouverneur van Sumatra's Westkust mochten worden gegeven. Ik ken het Gouvernement van Nederlandsch-Indië de volle bevoegdheid toe, om de hiervoren bepaalde schadeloosstelling ad f 750 's maands of f 9000 's jaars te doen vervallen zoo het vorenstaande door mij niet in allen deele stiptelijk wordt nagekomen. Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement heeft voorts het recht om in mijn gebied de pachten in te voeren van andere middelen dan die van opium en daarvan de inkomsten te trekken.

8°. Wanneer het Nederlandsch-Indisch Gouvernement het noodig acht in mijn gebied één of meer etablissementen te maken of militaire versterkingen op te richten, zal ik het daartoe benodigde terrein kosteloos afstaan, zullende echter de mogelijk daarbinnen gelegen particuliere eigendommen door het Gouvernement tegen schadeloosstelling worden overgenomen.

9°. Alle personen zonder onderscheid van landaard, wonende binnen de grenzen der Gouvernements-etablissementen, worden door mij erkend als Gouvernements-onderdanen, en als zoodanig te staan onder het direct gezag van de vertegenwoordigers van het Gouvernement.

Het Gouvernement is ook bevoegd om alle personen in mijn gebied, niet behoorende tot de inheemsche bevolking, onder zijn rechtstreeksch gezag te brengen.

10°. Inboorlingen van Troemon, die misdadig zijn tegenover het Gouvernement, of die worden beschuldigd gezamenlijk met Gouvernements-onderdanen een misdrijf gepleegd te hebben, staan deswege terecht voor de Gouvernements-rechtbanken.

In zulke gevallen zal door mij of mijnentwege in die rechtbanken zitting worden genomen, ten einde de rechters zoo noodig voor te lichten.

11°. Mutilerende straffen worden in mijn gebied niet meer toegepast.

12°. Misdadigers, die een toevlucht zoeken in mijn gebied, zullen door mij worden uitgeleverd aan 's Gouvernements vertegenwoordigers.

13°. Personen die, hetzij om staatkundige, hetzij om andere redenen, uit mijn gebied moeten verwijderd worden, zullen door mij worden uitgeleverd aan 's Gouvernements vertegenwoordigers.

14°. Europeanen en andere Oostersche of Westersche vreemdelingen zullen in mijn gebied geen vergunning tot vestiging ontvangen, dan na overleg met 's Gouvernements vertegenwoordigers.

Ook zullen aan hen geen gronden worden geschonken, verkocht, verhuurd of in erfpacht als anderszins uitgegeven of concessien tot mijnontginning verleend, dan na verkregen toestemming van 's Gouvernements vertegenwoordiger ter Sumatra's Westkust, zullende bij het verleenen

van zoodanige concessien of uitgiften van gronden steeds worden te rade gegaan met de algemeene belangen van Nederlandsch-Indië. Handelaren zullen echter in de havens van mijn gebied worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden, zonder overleg met 's Gouvernements vertegenwoordigers, zoolang zij de orde en rust niet verstoren.

15°. Wanneer schepen of vaartuigen langs de kust of in de rivieren in mijn gebied in nood vervallen, zullen door mij of mijnentwege aan de opvarenden alle hulp en bijstand worden verleend, hunne goederen worden opgeborgen en gevrijwaard tegen roof of diefstal.

Wanneer schepen of vaartuigen of wel daarvan afkomstige goederen in mijn gebied mochten stranden of komen aandrijven, zonder dat daarop rechthebbenden bekend zijn, zullen door mij of mijnentwege de noodige maatregelen tegen roof of diefstal worden genomen en kennis worden gegeven aan den naastbij zijnden Gouvernements-ambtenaar, ten einde die vaartuigen of goederen aan daarop rechthebbenden terug te geven, tegen betaling van een door 's Gouvernements-vertegenwoordigers in overleg met mij vast te stellen billijke schadeloosstelling voor bewaking, opberging, als anderszins.

16°. Zoodra mogelijk zal door mij met de hoofden en oudsten in mijn gebied worden beraadslaagd, wie mij wegens overlijden als anderszins zal behooren op te volgen.

Die opvolger zal echter niet als radja mogen optreden, dan na aflegging van den eed van trouw aan Z. M. den Koning en aan Z. Exc. den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, zoo mede van stipte naleving der artikelen van deze verklaring.

De aanwijzing van mijn opvolger zal echter beschouwd worden als geenerlei gevolg te hebben, zoolang zij niet zal zijn bekrachtigd door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Bij verschil van gevoelen tusschen mij en de hoofden en oudsten in mijn gebied, zal de zaak der opvolging door mij worden onderworpen aan de beslissing van het Gouvernement, waaraan ik mij onvoorwaardelijk zal onderwerpen.

17°. Omtrent punten, die zullen blijken nog nadere regeling te behoeven, zal ik mij verstaan met de vertegenwoordigers van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Voorts verklaar ik Toekoe Radja ISKANDER MOEDA, radja van het landschap Troemon, onder eede, mij te zullen houden aan de bepalingen vervat in deze verklaring.

Aldus gedaan te Padang den 6den October 1884, of den zestienden der maand Dzoelhidjah van het Mahomedaansche jaar 1301.

Op heden plechtig beëdigd door Toekoe Radja ISKANDER MOEDA, radja van het landschap Troemon, in tegenwoordigheid van mij HENDRIK DIRK CANNE, gouverneur van Sumatra's Westkust.

Padang, den 6den October 1884.

(get.) CANNE.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal de vorst van Troemon, Radja MOEDA, op den 17den Juli 1884 is overleden, en aangezien in eene op den 24sten Augustus 1884 te Troemon gehouden vergadering der hoofden en oudsten der bevolking aldaar tot zijn opvolger in het bestuur des lands is verkozen zijn jongste zoon Toekoe ISKANDER, en deze verkozen opvolger op heden den 6den October des jaars 1884 in handen van mij HENDRIK DIRK CANNE, gouverneur van Sumatra's Westkust, plechtig heeft beëdigd en te mijnen overstaan heeft bezegeld en ondertekend de aan deze akte gehechte schriftelijke verklaring;

zoo wordt voornoemde Toekoe ISKANDER bij deze door mij, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie, in naam en vanwege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, plechtig bevestigd in zijue waardigheid van vorst van Troemon, en zulks onder den naam en titel van: Toekoe Radja ISKANDER MOEDA, ten blijke waarvan hem van deze akte, zoome le van de bovenbedoelde door hem afgelegde schriftelijke verklaring, nadat die stukken zullen zijn voorzien van het bewijs van goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal, een exemplaar zal worden uitgereikt.

Aldus gedaan te Padang ten dage en jare voorschreven.

In tegenwoordigheid van den
Secretaris van het Gouver-
nement Sumatra's Westkust,
De Gouverneur van Sumatra's Westkust,
(get.) PRINS. (get.) CANNE.

Deze verklaring en de daaraan gehechte akte van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op den 7den December 1884.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(get.) O. VAN REES.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(get.) BERGSMAN.

Voor eensluidende afschriften,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) GALLOIS.

Voor eensluidende afschriften,
*De Secretaris-Generaal
bij het Ministerie van Koloniën,*
H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TROEMON.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 5.

Den 17den Juli 1884 overleed de radja van het onder het gouvernement Sumatra's Westkust ressorteerende landschap Troemon, vóór dat nog, ter voldoening aan artikel 16 van de in 1882 door hem afgelegde verklaring, een opvolger in het bestuur was aangewezen. Door de hoofden en oudsten is daarop de jongste (eenige wettige) zoon van den overleden radja tot bestuurder gekozen.

De bevestiging van den gekozene heeft, evenals die van zijn vader, te Padang plaats gehad, en de bij die gelegenheid gewisselde stukken, welke thans worden overgelegd, zijn op een paar punten na gelijkloidend aan de in 1882

(1) gepasseerde akten. De eenige afwijkingen bestaan hierin, dat in art. 1 is opgenomen de omschrijving van de vlag welke de radja zal mogen voeren wanneer hij zich aan boord van zijn eigen vaartuigen bevindt, en dat art. 7 is aangevuld met den inhoud van de in 1883 door den vorigen radja aangegane verbintenis (2) betreffende den afstand aan het Gouvernement van het recht om uit het opium-middel in Troemon voordeel te trekken.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, zitting 1883—1884, 133, n°. 2. In de destijds overgelegde Nota van toelichting zijn nopens het landschap Troemon eenige bijzonderheden medegedeeld.

(2) Deze verbintenis is medegedeeld te gelijk met de stukken bedoeld in de vorige noot.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

SIAK.

CONTRACT.

N°. 6.

CONTRACT MET SIAK.

De resident van Sumatra's Oostkust, als gemachtigde van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en Sultan SJARIF KASEM ABDUL DJALIL SAIF OEDIN, vorst van Siak, Sri Indrapoera en onderhoorigheden, willende gevolg geven aan den wensch van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, om voor geheel Sumatra's Oostkust klaar en duidelijk vast te stellen wie onderdanen zijn van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en tevens te regelen welke zaken behooren gebracht te worden voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement;

Overwegende dat de artikelen 21, 22, 24, 25 en 27 van het contract van 1 Februari 1858, op den 30sten April van dat jaar bekrachtigd door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, te dier zake aanvulling en wijziging behoeven;

Zijn ter zake overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Als rechtstreeksche onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden in Siak Sri Indrapoera en onderhoorigheden beschouwd:

- 1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;
- 2°. alle bedienden van Europeanen en daarmede gelijkgestelden, voor zoover zij niet behooren tot de inheemsche bevolking van Sumatra's Oostkust;
- 3°. alle personen, onverschillig van welken landaard, gevestigd binnen de grenzen der Gouvernements-etablisementen;
- 4°. alle personen in dienst van het Gouvernement, onverschillig van welken landaard;
- 5°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, niet behorende tot de inheemsche bevolking der residentie Sumatra's Oostkust;
- 6°. alle Chineezzen, en
- 7°. alle andere niet tot de inheemsche bevolking van de residentie Sumatra's Oostkust behorende personen, gevestigd op ondernemingen van land- of mijnbouw, die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement.

Al deze Gouvernements-onderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernements-rechtbanken.

Wanneer zij, verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding, binnen Siak Sri Indrapoera en onderhoorigheden zijn opgevat, worden zij door den vorst en de rijks grooten aan de Gouvernements-vertegenwoordigers uitgeleverd.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië heeft het recht om ten laste van zijn directe onderdanen alle zoodanige belastingen in te voeren als hetzelfde noodig zal achten.

Artikel 2.

Aan de rechtspraak der rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van den vorst en de rijks grooten van Siak Sri Indrapoera en onderhoorigheden, die:

zich te zamen met onderdanen van het Nederlandsch-

Indisch Gouvernement aan misdrijven of overtredingen schuldig maken;

misdrijven plegen tegen het Gouvernement, zijne ambtenaren, militairen of andere onderdanen, of wel ten aanzien zijner eigendommen of die zijner onderdanen;

procedeeren in zaken van handel en nijverheid of andere civiele gedingen, waarin onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement betrokken zijn, en

zij, die zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien der aan het Gouvernement afgestane of eventueel af te stane inkomsten.

De ambtenaren van het Gouvernement zijn volkomen bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen, en zullen daarin door den vorst en de rijks grooten van Siak Sri Indrapoera en onderhoorigheden steeds zooveel mogelijk worden bijgestaan.

De vorst en de rijks grooten zullen de vonnissen, in de bovenbedoelde gevallen over hunne onderdanen uitgesproken, steeds eerbiedigen en aan de uitvoering daarvan bevorderlijk zijn.

Artikel 3.

In de gevallen waarin volgens het bepaalde bij het voorafgaande artikel, onderdanen van den vorst of de rijks grooten van Siak Sri Indrapoera en onderhoorigheden voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement terechtstaan, zullen deze inlandsche bestuurders bevoegd zijn, in persoon of bij gemachtigde, zitting te nemen in de rechtbank voor welke de zaak van hunne onderdanen wordt behandeld, ten einde daarover hun gevoelen uit te spreken.

Artikel 4.

Alle vroegere verklaringen of overeenkomsten, de bovenstaande onderwerpen betreffende, zijn hiermede vervallen.

Artikel 5.

Deze overeenkomst treedt in werking zoodra zij door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal zijn goedgekeurd.

Gedaan te Bangkalis op den 3den December 1883.

(w. g.) KROESEN.

Stempels en handteekeningen in het Arabisch van den vorst en zijne rijks grooten.

Deze overeenkomst is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 26sten December 1884.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) O. VAN REES.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(w. g.) BERGSMAN.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) SWEERTS.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Ministerie van Koloniën,
H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

DELI.

CONTRACT.

N°. 7.

CONTRACT MET DELI.

De resident van Sumatra's Oostkust, als gemachtigde van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en Sultan MAËMOEN AL RASJED PERKASA ALAM SJAH, vorst van Deli en onderhoorigheden, willende gevolg geven aan den wensch van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië om voor geheel Sumatra's Oostkust klaar en duidelijk vast te stellen wie onderdanen zijn van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en tevens te regelen welke zaken behooren gebracht te worden voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zijn ter zake overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Als rechtstreeksche onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden in Deli en onderhoorigheden beschouwd:

- 1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;
- 2°. alle bedienden van Europeanen en daarmede gelijkgestelden, voor zoover zij niet behooren tot de inheemsche bevolking van Sumatra's Oostkust;
- 3°. alle personen, onverschillig van welken landaard, gevestigd binnen de grenzen der Gouvernements-etablissemten;
- 4°. alle personen in dienst van het Gouvernement, onverschillig van welken landaard;
- 5°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, niet behorende tot de inheemsche bevolking der residentie Sumatra's Oostkust;
- 6°. alle Chineezzen, en
- 7°. alle andere niet tot de inheemsche bevolking van de residentie Sumatra's Oostkust behorende personen, gevestigd op ondernemingen van land- of mijnbouw, die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement.

Al deze Gouvernements-onderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernements-rechtbanken.

Wanneer zij, verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding, binnen Deli en onderhoorigheden zijn opgevat, worden zij door den vorst en de rijks grooten aan de Gouvernements-vertegenwoordigers uitgeleverd.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië heeft het recht om ten laste van zijn directe onderdanen alle zoodanige belastingen in te voeren als hetzelfde noodig zal achten.

Artikel 2.

Aan de rechtspraak der rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van den vorst en de rijks grooten van Deli en onderhoorigheden, die:

zich te zamen met onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aan misdrijven of overtredingen schuldig maken;

misdrijven plegen tegen het Gouvernement, zijne ambtenaren, militairen of andere onderdanen, of wel ten aanzien zijner eigendommen of die zijner onderdanen;

procederen in zaken van handel en nijverheid of andere civiele gedingen, waarin onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement betrokken zijn, en

zij, die zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien der aan het Gouvernement afgestane of eventueel af te stane inkomsten.

De ambtenaren van het Gouvernement zijn volkomen bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen, en zullen daarin door den vorst en de rijks grooten van Deli en onderhoorigheden steeds zooveel mogelijk worden bijgestaan.

De vorst en de rijks grooten zullen de vonnissen, in de bovenbedoelde gevallen over hunne onderdanen uitgesproken, steeds eerbiedigen en aan de uitvoering daarvan bevorderlijk zijn.

Artikel 3.

In de gevallen waarin volgens het bepaalde bij het voorgaande artikel onderdanen van den vorst of de rijks grooten van Deli en onderhoorigheden voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement terechtstaan, zullen deze inlandsche bestuurders bevoegd zijn, in persoon of bij gemachtigde, zitting te nemen in de rechtbank voor welke de zaak van hunne onderdanen wordt behandeld, ten einde daarover hun gevoelen uit te spreken.

Artikel 4.

Alle vroegere verklaringen of overeenkomsten, de bovenstaande onderwerpen betreffende, zijn hiermede vervallen.

Artikel 5.

Deze overeenkomst treedt in werking zoodra zij door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal zijn goedgekeurd.

Gedaan te Deli op den 30sten October 1883.

(w. g.) KROESEN.

stempels en handteekeningen in de Arabische karakters van den vorst en van de rijks grooten van Deli en onderhoorigheden.

Deze overeenkomst is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 26sten December 1884.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) O. VAN REES.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal.

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) BERGSMA.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) SWEERTS.

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris-Generaal
bij het Ministerie van Koloniën,*

H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsehe vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

KOTTA PINANG.

CONTRACT.

N°. 8.

CONTRACT MET KOTTA PINANG.

De resident van Sumatra's Oostkust, als gemachtigde van het Nederlandsch-Indische Gouvernement, en Jangdipertoevan SATIE, vorst van Kotta Pinang, willende gevolg geven aan den wensch van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië om voor geheel Sumatra's Oostkust klaar en duidelijk vast te stellen wie onderdanen zijn van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en tevens te regelen welke zaken behooren gebracht te worden voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zijn ter zake overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Als rechtstreeksche onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden in Kotta Penang beschouwd;

- 1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;
- 2°. alle bedienden van Europeanen en daarmede gelijkgestelden, voor zoover zij niet behooren tot de inheemsche bevolking van Sumatra's Oostkust;
- 3°. alle personen, onverschillig van welken landaard, gevestigd binnen de grenzen der Gouvernements-etablissemmenten;
- 4°. alle personen in dienst van het Gouvernement, onverschillig van welke landaard;
- 5°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, niet behorende tot de inheemsche bevolking der residentie Sumatra's Oostkust;
- 6°. alle Chineezzen; en
- 7°. alle andere niet tot de inheemsche bevolking van de residentie Sumatra's Oostkust behorende personen, gevestigd op ondernemingen van land- of mijnbouw, die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement.

Al deze Gouvernementsonderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernements-rechtbanken.

Wanneer zij, verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding, binnen Kotta Pinang zijn opgevat, worden zij door den vorst en de rijks grooten aan de Gouvernements-vertegenwoordigers uitgeleverd.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië heeft het recht om ten laste van zijn directe onderdanen alle zoodanige belastingen in te voeren als hetzelfde noodig zal achten.

Artikel 2.

Aan de rechtspraak der rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van den vorst en de rijks grooten van Kotta Pinang, die:

zich te zamen met onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aan misdrijven of overtredingen schuldig maken;

misdrijven plegen tegen het Gouvernement, zijne ambtenaren, militairen of andere onderdanen, of wel ten aanzien zijner eigendommen of die zijner onderdanen;

N°. 110. 8—11.

procedeeën in zaken van handel en nijverheid of andere civiele gedingen, waarin onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement betrokken zijn; en

zij die zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien der aan het Gouvernement afgestane of eventueel af te stane inkomsten.

De ambtenaren van het Gouvernement zijn volkomen bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen, en zullen daarin door den vorst en de rijks grooten van Kotta Pinang steeds zooveel mogelijk worden bijgestaan.

De vorst en de rijks grooten zullen de vonnissen in de bovenbedoelde gevallen over hunne onderdanen uitgesproken, steeds eerbiedigen en aan de uitvoering daarvan bevorderlijk zijn.

Artikel 3.

In de gevallen waarin volgens het bepaalde bij het voorgaande artikel onderdanen van den vorst of de rijks grooten van Kotta Pinang voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement terechtstaan, zullen deze inlandsehe bestuurders bevoegd zijn, in persoon of bij gemachtigde, zitting te nemen in de rechtbank voor welke de zaak van hunne onderdanen wordt behandeld, ten einde daarover hun gevoelen uit te spreken.

Artikel 4.

Alle vroegere verklaringen of overeenkomsten, de bovenstaande onderwerpen betreffende, zijn hiermede vervallen.

Artikel 5.

Deze overeenkomst treedt in werking zoodra zij door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal zijn goedgekeurd.

Gedaan te Laboean Batoe den 7den Januari 1884.

Namens den resident der Oostkust van Sumatra,
De Controleur van Laboean Batoe,
(w. g.) SNELLEBRAND.

Stempels en handteekeningen
in het Arabisch.

Deze overeenkomst is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 21sten December 1884.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) O. VAN REES.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene-Secretaris,
(w. g.) BERGEMA.

Voor eensluidend afschrift,
De 1ste Gouvernements Secretaris,
(get.) P. VAN DER WEIDE.

Voor eensluidend afschrift,
*De Secretaris Generaal
bij het Ministerie van Koloniën,*
H. VAN DER WIJCK.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

TAMIANG.

CONTRACT.

Nº. 9.

CONTRACT MET TAMIANG.

De resident van Sumatra's Oostkust, als gemachtigde van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en Tongkoe KADJOEROAN KARANG, Tongkoe RADJA BANDAHARA, Tongkoe KADJOEROAN MOEDA, Tongkoe SOETAN MOEDA, INDRA KOESOEMA, hoofden van Tamiang, willende gevolg geven aan den wensch van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië om voor geheel Sumatra's Oostkust klaar en duidelijk vast te stellen wie onderdanen zijn van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en tevens te regelen welke zaken behooren gebracht te worden voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zijn ter zake overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Als rechtstreeksche onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden in Tamiang beschouwd:

- 1º. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;
- 2º. alle bedienden van Europeanen en daarmede gelijkgestelden, voor zoover zij niet behooren tot de inheemsche bevolking van Sumatra's Oostkust;
- 3º. alle personen, onverschillig van welken landaard, gevestigd binnen de grenzen der Gouvernements-etablissemten;
- 4º. alle personen in dienst van het Gouvernement, onverschillig van welken landaard;
- 5º. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, niet behorende tot de inheemsche bevolking der residentie Sumatra's Oostkust;
- 6º. alle Chineezzen; en
- 7º. alle andere niet tot de inheemsche bevolking van de residentie Sumatra's Oostkust behorende personen, gevestigd op ondernemingen van land- of mijnbouw, die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement.

Al deze Gouvernements-onderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernements-rechtbanken.

Wanneer zij, verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding, binnen Tamiang zijn opgevat, worden zij door den vorst en de rijks-grooten aan de Gouvernements-vertegenwoordigers uitgeleverd.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië heeft het recht om ten laste zijner directe onderdanen alle zoodanige belastingen in te voeren als hetzelfde noodig zal achten.

Artikel 2.

Aan de rechtspraak der rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van de hoofden van Tamiang, die:

zich te zamen met onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aan misdrijven of overtredingen schuldig maken;

misdrijven plegen tegen het Gouvernement, zijne ambtenaren, militairen of andere onderdanen, of wel ten aanzien zijner eigendommen of die zijner onderdanen;

procedeeren in zaken van handel en nijverheid of andere civiele gedingen, waarin onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement betrokken zijn; en

zij, die zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien der aan het Gouvernement afgestane of eventueel af te stane inkomsten.

De ambtenaren van het Gouvernement zijn volkomen bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen, en zullen daarin door de hoofden van Tamiang steeds zooveel mogelijk worden bijgestaan.

De hoofden zullen vonnissen, in bovenbedoelde gevallen over hunne onderdanen uitgesproken, steeds eerbiedigen en aan de uitvoering daarvan bevorderlijk zijn.

Artikel 3.

In de gevallen waarin volgens het bepaalde bij het voorgaande artikel onderdanen van de hoofden van Tamiang voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement terechtstaan, zullen deze inlandsche bestuurders bevoegd zijn, in persoon of bij gemachtigde, zitting te nemen in de rechtbank voor welke de zaak van hunne onderdanen wordt behandeld, ten einde daarover hun gevoelen uit te spreken.

Artikel 4.

Alle vroegere verklaringen of overeenkomsten, de bovenstaande onderwerpen betreffende, zijn hiermede vervallen.

Artikel 5.

Deze overeenkomst treedt in werking zoodra zij door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal zijn goedgekeurd.

Gedaan te Seroeway den 30sten April 1884.

(w. g.) KROESSEN.

Handteekeningen en stempels van den vorst en de inlandsche hoofden van Tamiang.

Tongkoe KADJOEROAN KARANG.
Tongkoe RADJA BANDAHARA.
Tongkoe KADJOEROAN MOEDA.
Tongkoe SOETAN MOEDA.
INDRA KESOEMA.

Deze overeenkomst is, behoudens de met rooden inkt in den Maleischen tekst herstellende uitlating, goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 26sten December 1884.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) O. VAN REES.

Ter ordonnantie van den Gouverneur Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) BERGSMAN.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) SWEERTS.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal

bij het Ministerie van Koloniën,

H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

POELOE LAWAN.

CONTRACT.

N°. 10.

CONTRACT MET POELOE LAWAN.

De resident der Oostkust van Sumatra, als gemachtigde van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en SJARIF ABOE BAKAR bin SAID SJARIF AL MERHOEM ABDOEL RAHMAN SJAHAB OEDIN, tongkoe besar van Poeloe Lawan, willende gevolg geven aan den wensch van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, om voor de geheele Oostkust van Sumatra klaar en duidelijk vast te stellen wie onderdanen zijn van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement;

Overwegende dat artikel 20 van het contract van 4 Februari 1879, goedgekeurd en bekrachtigd door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië op den 18den October 1881, te dier zake aanvulling behoeft.

Gelet op de bevoegdheid van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, omschreven in artikel 21 van opgemeld contract.

Zijn ter zake, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal, overeengekomen als volgt:

Als rechtstreeksche onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden in Poeloe-Lawan en onderhoorigheden beschouwd:

1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;

2°. alle bedienden van Europeanen en daarmede gelijkgestelden, voor zoover zij niet behooren tot de inheemsche bevolking van de Oostkust van Sumatra;

3°. alle personen, onverschillig van welken landaard, gevestigd binnen de grenzen der Gouvernements-etablisseminten;

4°. alle personen in dienst van het Gouvernement, onverschillig van welken landaard;

5°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, niet

behoorende tot de inheemsche bevolking der residentie Oostkust van Sumatra;

6°. alle Chineezen; en

7°. alle andere niet tot de inheemsche bevolking van de residentie Oostkust van Sumatra behoorende personen, gevestigd op ondernemingen van land- of mijnbouw, die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement.

Gedaan te Poeloe Lawan op den 1sten Maart 1885.

Stempels en handteekeningen
in het Arabisch.

De Resident der Oostkust van Sumatra,

(w. g.) KROESSEN.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 28sten Mei 1885.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië

(w. g.) O. VAN REES.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) BERGSMAN.

Voor eensluidend afschrift,

De 1ste Gouvernements-Secretaris,

(get.) P. VAN DER WEIDE.

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris-Generaal
bij het Ministerie van Koloniën,*

H. VAN DER WIJCK.

*Contracten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

**SIAK, DELI, KOTTA PINANG, TAMIANG EN
POELOE LAWAN.**

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 11.

De omstandigheid dat de verschillende contracten en verklaringen, aangegaan met en afgelegd door de inlandsche besturen in de residentie Oostkust van Sumatra, geen volledige en gelijklopende bepalingen bevatten omtrent de personen die als onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement moesten worden beschouwd, en aangaande de gevallen waarin onderdanen der inlandsche besturen aan de rechtspraak van dat Gouvernement waren onderworpen, heeft meermalen aanleiding gegeven tot moeilijkheden. Vooral was dit het geval na het in werking treden van de verordening regelende de rechten en verplichtingen van de werkgevers en arbeiders op landbouw-ondernemingen in het genoemd gewest (*Indisch Staatsblad* 1880 n°. 133). Ten einde aan de gerezen bezwaren te gemoet te komen, zijn de hiernevens aangeboden contracten gesloten, waarbij, met uitbreiding voor zooveel noodig van de rechtsmacht der Gouvernements-rechtbanken, uniforme regelingen nopens de boven aangegeven punten zijn getroffen.

De contracten met de bestuurders van Siak, Deli, Kotta Pinang en de Tamiangsche landschappen zijn geheel gelijklopend. Art. 2 daarvan, bevattende de omschrijving van de gevallen waarin onderdanen van de inlandsche besturen voor de Gouvernements-rechtbanken terechtstaan, komt overeen met hetgeen daaromtrent reeds was bepaald bij art. 22 van de in 1879 met Poeloe Lawan gesloten

overeenkomst (1). In verband hiermede bevat de thans met Poeloe Lawan getroffen regeling slechts eene bepaling tot aanwijzing van de personen die als Gouvernements-onderdanen moeten worden beschouwd. Eene uitdrukkelijke bepaling nopens de bevoegdheid van het Gouvernement om van zijne rechtstreeksche onderdanen belasting te heffen (laatste alinea van art. 1 der contracten met Deli, Siak, Kotta Pinang en Tamiang), kwam reeds voor in art. 18 van het in 1879 met Poeloe Lawan gesloten contract, en de bepaling waarbij aan de inlandsche bestuurders de bevoegdheid wordt geschonken om in de Gouvernements-rechtbanken zitting te nemen wanneer hunne onderdanen daarvoor terechtstaan (art. 3 van de zooveel bedoelde contracten), kan in de jongste overeenkomst met Poeloe Lawan worden gemist, omdat dit punt inmiddels door het geheele gewest Sumatra's Oostkust geregeld was bij art. 2 van *Indisch Staatsblad* 1884 n°. 229.

Ten slotte zij nog vermeld dat ook de inlandsche besturen van Panei, Bila, Koeala, Assahan, Batoe Bara, Serdang en Langkat zich verbonden hebben tot naleving van de in de bovenvermelde contracten vervatte bepalingen. De ter zake door hen afgelegde verklaringen zijn aan een der exemplaren van de met den sultan van Siak gesloten overeenkomst gehecht.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, zitting 1882-1883, 140 n°. 4.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel.

SIAK.

CONTRACT.

N°. 12.

CONTRACT MET SIAK.

Aangezien het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en Zijne Hoogheid de Sultan van Siak Sri Indrapoera en onderhoorigheden tot de ervaring zijn gekomen, dat het door de veranderde tijdsomstandigheden sedert het sluiten van het contract van 1 Februari 1858 wenschelijk en noodig is geworden om de wederzijdsche verhoudingen, ook ten aanzien van de onderhoorigheden van het rijk nader te regelen;

dat speciaal de hadats, bij litt. F en G van de aan gezegd contract gehechte nota over de in Siak en onderhoorigheden wettig werkende belastingen omschreven, voor zooverre betreft de onderhoorigheden van en met Panei tot en met Tamiang, niet wel zijn te handhaven zonder de ontwikkeling dier landschappen in den weg te staan en voortdurend aanleiding te geven tot geschillen van allerlei aard; maar dat bij de opheffing van die hadats de daarop rechthebbenden in bilijkheid behooren te worden te gemoet gekomen voor het verder gemis van de daaruit voortvloeiende inkomsten;

dat voorts de bewoordingen van de, naar aanleiding van het bepaalde bij art. 26 van het contract van 1 Februari 1858 gesloten overeenkomsten van 28 Maart en 7 October 1863 en van 4 November 1875, tot overname van eenige in Siak Sri Indrapoera werkende belastingen, van weerszijden aanleiding hebben gegeven tot verkeerde opvattingen;

dat het noodig is die overeenkomsten aan te vullen, te verduidelijken en meer in overeenstemming te brengen met de landsinstellingen en gebruiken, ten einde de wederzijdsche rechten, ook ten aanzien der belastingen, zoo nauwkeurig mogelijk te omschrijven en eens vooral aan alle misverstand een eind te maken;

zoo is tusschen mij RENSE CHRISTIAAN KROESEN, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, resident der Oostkust van Sumatra en gemachtigde van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en Zijne Hoogheid den Jang di Pertoean besar SJARIF KASIM ABDOEL DJALIL SARIF OEDIN, ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Sultan van Siak Sri Indrapoera en onderhoorigheden, met den mangkoe boemi en de rijksgrooten, de volgende overeenkomst gesloten:

Artikel 1.

De Sultan van Siak Sri Indrapoera en onderhoorigheden, met den mangkoe boemi en de rijksgrooten, staan aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement af hunne rechten in de westelijke onderhoorigheden van en met Panei tot en met Tamiang, omschreven in de aan het contract van 1 Februari 1858 gehechte nota over de in het Rijk van Siak Sri Indrapoera en onderhoorigheden wettig werkende belastingen, onder de letters F en G, verklarende zij daarmede tevens alle hunne rechten op die landschappen aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te hebben overgedragen en zich met de zaken aldaar in het geheel niet meer te willen inlaten; wordende hiermede evenwel geen

N°. 110. 12-13.

verandering gebracht in het standpunt door den Sultan van Siak steeds op Sumatra's Oostkust ingenomen, en blijvende hij mitsdien de voornaamste van al de vorsten op gemelde kust.

Artikel 2.

De overeenkomsten van 28 Maart en 7 October 1863 en van 4 November 1875 tot overname van eenige belastingen en heffingen in Siak Sri Indrapoera en op de daartoe behoorende eilanden, worden, behoudens de daarin vermelde overname van de belastingen op de troeboekvisserij, op den doortocht van vreemdelingen (te Siak) en op den in- en uitvoer langs de Siak-rivier, verduidelijkt en aangevuld in dier voege:

1. dat aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement het uitsluitend recht is verzekerd:

a. in eigenlijk Siak, dat is aan de kust van de grens met Bangka (perbahgian aroes) tot aan de grens met Kampar-Poeloe Lawan, en naar het binnenland de Siak-rivier op, aan den rechteroever tot aan de Soengei-Gasip en aan den linkeroever tot aan het landschap Mandau, zoomede op de tot Siak behoorende eilanden:

1°. tot den verkoop van opium in het klein en het heffen van belasting bij den invoer van opium;

2°. tot het stoken, den verkoop, en het heffen van belasting bij den invoer van arak en andere sterke dranken;

3°. tot het houden van speeltafels;

4°. tot het houden van pandhuizen;

5°. tot het heffen van belasting op het slachten en op den uitvoer van varkens;

b. op de tot Siak behoorende eilanden, zoomede in de kuststrook van af de grens met Bangka (perbahgian aroes) tot aan de grens met Kampar-Poeloe Lawan:

1°. het debiet van zout;

2°. de heffing van een uitvoerrecht op was, getah, rottan, sago, koelit tengar, balam en soentei-vruchten en andere producten der bosschen, met uitzondering van hout.

II. De belastingen in de nota van 1858 vermeld onder de letters D en E zijn en blijven afgeschaft, maar aan den Sultan of andere op den grond rechthebbende hoofden blijven voorbehouden:

1°. het recht bij de hadat bekend onder den naam » pantjoeng alas » zijnde de heffing van $\frac{1}{10}$ (één tiende) in natura van de producten der bosschen uit het plantenrijk;

2°. het recht bij de hadat bekend onder den naam van » tapak lawang » bedragende tien grantangs padi per bidang ladang, wordende echter in geheel Siak Sri Indrapoera de inheemsche bevolking zoomede de leden der vier soekoes van die belasting vrijgesteld, en deze alleen geheven van de vreemdelingen;

3°. de zoogenaamde » barang larangan (tjoela, goeliga,

gahrojang meroepa, moesang tjobok) moeten volgens de hadat aan den Sultan worden geleverd. De was wordt daartoe niet gerekend, maar blijven de eigenaars der sialangs (1) vrij hun product te verkoopen naar zij verkiezen.

Van een stel olifantstanden moet er één aan den Sultan worden afgestaan, maar de andere mag door den houder worden verkocht waar hij verkiest.

Duidelijkheidshalve wordt hier nog bijgevoegd, dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement het recht van den Sultan erkent op het hout in de bosschen van Siak Sri Indrapoera, zoomede op den grond, voor zoover daarop geen andere rechthebbenden zijn, wier aanspraken niet mogen verkort worden.

Artikel 3.

De monopolien van den handel in zout en ijzer in de binnenlanden van Siak Sri Indrapoera, bekend onder den naam van hadat of dagang serahan, zijn in het geheele gebied van Siak Sri Indrapoera voor altijd afgeschaff, tegen eene door het Gouvernement aan Zijne Hoogheid den Sultan uit te keeren schadeloosstelling.

Artikel 4.

Buiten de plaatsen, waar zulks reeds vanwege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geschiedt, zullen er nog vanwege het inlandsch bestuur in Siak Sri Indrapoera inkomende en uitgaande rechten worden geheven, blijvende echter aan Zijne Hoogheid den Sultan de bevoegdheid gelaten om contracten te sluiten of licenties af te geven voor de exploitatie van de verschillende rivieren en bosschen, onder voorwaarde dat daardoor geen inbreuk wordt gemaakt op de reeds verkregen rechten van het Gouvernement of van degenen, aan wie de »oetan tanah» toekomt, en de ter zake te sluiten overeenkomsten worden onderworpen aan de goedkeuring van den resident der Oostkust van Sumatra.

Artikel 5.

De vroeger te Pakan Bahroe geheven rechten op den doortocht van vreemdelingen, alsmede die op de doorgevoerde troeboekvisch, bekend onder den naam van »repang en pengerétan», blijven voor altijd afgeschaff, verbindende zich het Nederlandsch-Indisch Gouvernement den bandar en de vier penghoeloe's aldaar schadeloos te stellen.

Artikel 6.

Over de overname der verschillende pachten in de bovenlanden van Siak en in de Tapongsche landschappen zal later worden onderhandeld, doch verbinden zich de Sultan, de mangkoe boemi en de rijks grooten, ter voorkoming van geschillen tusschen de pachters in de beneden- en in de bovenlanden, die pachten bij voorkeur af te staan aan den Gouvernementspachter dier middelen in beneden Siak.

Voor het geval door anderen eene hogere pachtschat wordt geboden, kunnen die pachten ook aan dezen worden afgestaan.

De ter zake gesloten contracten zullen in ieder geval onderworpen zijn aan de goedkeuring van den resident der Oostkust van Sumatra.

Artikel 7.

Zijne Hoogheid de Sultan verbindt zich om de traditioenele rechten der mindere hoofden, zoowel in Siak Sri Indrapoera als in de onderhoorigheden, te eerbiedigen en te doen eerbiedigen, en herstel aan te brengen overal waar op die rechten mocht zijn inbreuk gemaakt.

Indien het ambt van eenig ondergeschikt hoofd mocht komen te vacceeren, verbindt zich de Sultan om zoo spoedig mogelijk een vervanger aan te stellen, met inachtnaame van de landsinstellingen, aan wien eene behoorlijke akte van aanstelling zal worden uitgereikt.

Artikel 8.

De Sultan en de mangkoe boemi staan tegen eene door

(1) Sialang = wasboom.

het Gouvernement aan de daarop rechthebbenden uit te keeren schadeloosstelling aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement af in de landschappen Tandjong, Si Paré Paré en Pagoerawan: het recht tot het heffen van inkomende en uitgaande rechten, tot het bereiden en verkoopen van opium, tot het stoken en verkoopen van arak en andere sterke dranken, tot het heffen van eene belasting op de dobbelspelen en de pandhuizen en tot het heffen van eene belasting op het slachten en op den uitvoer van varkens.

Aan het Gouvernement blijft het recht voorbehouden om gemelde belastingen te wijzigen, dan wel nieuwe daarvoor in de plaats te stellen.

Artikel 9.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbindt zich om voor den afstand van de verschillende rechten in deze overeenkomst omschreven, boven en behalve de schadeloosstellingen bij vroegere overeenkomsten reeds toegekend, jaarlijks uit te keeren, aan:

Zijne Hoogheid den Sultan (twee en twintig duizend gulden).	f 22 000
den mangkoe boemi (zeven duizend vijfhonderd gulden).	7 500
de datoeh's, hoofden der IV Soekoe in Siak Sri Indrapoera: den datoeh van Tanah Datar (een duizend gulden).	1 000
den datoeh van Lima Poeloe (een duizend gulden).	1 000
den datoeh van Pasisir (een duizend gulden)	1 000
den datoeh van Kampar (een duizend gulden)	1 000
den bandar van Pakan Bahroe (achthonderd gulden).	800
de penghoeloes te Pakan Bahroe: den panghoeloe van Tanah Datar (driehonderd gulden)	300
den penghoeloe van Lima poeloe (driehonderd gulden).	300
den penghoeloe van Pasisir (driehonderd gulden).	300
den penghoeloe van Kampar (driehonderd gulden).	300
den datoeh van Pagoerawan (drie duizend vierhonderd gulden)	3 400
den datoeh Djohan Paha Lawan van Si Paré Paré (driehonderd en vijftig gulden)	350
orang kaja Soman (éénhonderd vijftig gulden)	150
den datoeh van Tandjong (driehonderd gulden)	300
orang kaja Hitam (éénhonderd vijftig gulden)	150
orang kaja Motdono (éénhonderd vijftig gulden)	150

Totaal . . . f 40 000

(veertig duizend gulden).

Het aandeel van den Sultan in de inkomsten van Si Paré Paré, ten bedrage van f 500 (vijfhonderd gulden), wordt door Zijne Hoogheid den Sultan aan den tegenwoordigen datoeh der soekoe Pasisir in Batoe Bara gedurende diens leven uitgekeerd.

De schuld van den Sultan aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, ten bedrage van f 51 285 (een en vijftig duizend tweehonderd vijf en tachtig gulden), wordt bij deze geroyeerd.

Artikel 10.

Het tijdstip van inwerkingtreding dezer overeenkomst

zal worden bepaald door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

Aldus gedaan en overeengekomen te Siak Sri Indrapoera, op den 23sten Juni 1884.

De Resident der Oostkust van Sumatra,

(w. g.) KROESEN.

Stempels en handteekeningen in Arabische karakters.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get. GALLOIS.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Koloniën,
H. VAN DER WIJCK.

Dit contract is goedgekeurd bij het besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië dd. 29 Maart 1885 n°. 14, behoudens de navolgende redactie-verbeteringen:

Art. 2, § 1 b, 1°. en 2°., worden gelezen:

1°. tot den invoer en het debiet van zout.

2°. tot de heffing enz.

De aanhef van artikel 4 wordt gelezen:

Uitgezonderd daar waar het Nederlandsch-Indisch Gouvernement het recht bezit tot het heffen van in- en uitvoerrechten enz.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TANAH-POETIH.

CONTRACT.

N°. 13.

CONTRACT betreffende de overneming van
belastingen in **TANAH-POETIH.**

Aangezien het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, krachtens artikel 26 van het op den 1sten Februari 1858 met den Sultan en de rijks grooten van Siak Sri Indrapoera en onderhoorigheden gesloten contract, de bevoegdheid bezit om de heffing van alle in dat gebied bestaande belastingen tegen de uitkeering van eene billijke schade-loosstelling aan de betrokken vorsten en hoofden, in overleg met hen, aan zich te trekken, en die belastingen hetzij voor eigen rekening te exploiteeren en de tarieven daarvan te wijzigen, hetzij die af te schaffen of door andere te vervangen;

Aangezien het wenschelijk is gebleken om van de voormelde bevoegdheid gebruik te maken, ten einde in Tanah Poetih, evenals in de overige landschappen ter Oostkust van Sumatra, in het belang van den algemeenen handel een meer gelijkmatig werkend belastingstelsel in het leven te roepen:

Zoo is op heden den 23sten Juni 1884 door mij RENSE CHRISTIAAN KROESEN, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, resident van de Oostkust van Sumatra, handelende uit naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en daartoe behoorlijk gemachtigd door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië;

met Zijne Hoogheid den Jang di Pertoean Besar SJARIF KASIM ABDOEL DJALIL SAIF OEDIN, Sultan van Siak Sri Indrapoera en onderhoorigheden, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, den mangkoe boemi Tongkoe POETRA, benevens de datoehs, rijks grooten van het landschap Tanah Poetih, hoofden der soekoe's Melajoe besar, Melajoe Tengah, Mesah en Batoe Hampar, te zamen voerende het bestuur over het landschap Tanah Poetih, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal, de volgende overeenkomst gesloten:

Artikel 1.

Zijne Hoogheid de Sultan en de mangkoe boemi van Siak en de lands grooten van Tanah Poetih, staan over het geheele gebied van laatstgemeld landschap aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement af het uitsluitend recht tot het heffen van inkomende en uitgaande rechten, en zulks tegen eene jaarlijksche schadeloosstelling van f 7500 (zeven duizend vijfhonderd gulden), te verdeelen als volgt:

aan Zijne Hoogheid den Sultan, ter uitkeering aan Toengkoe Poetra, f 5625 (vijf duizend zeshonderd vijf en twintig gulden);

aan het hoofd der soekoe Melajoe besar f 750 (zevenhonderd vijftig gulden);

aan de hoofden der soekoe's Melajoe Tengah, Mesah en

Batoe Hampar, ieder f 375 (driehonderd vijf en zeventig gulden) 's jaars.

Artikel 2.

Aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement blijft het recht voorbehouden om de aan zich getrokken belasting in het gebied van Tanah Poetih te wijzigen, dan wel nieuwe daarvoor in de plaats te stellen.

Artikel 3.

Zijne Hoogheid de Sultan en de hoofden van Tanah Poetih verbinden zich om het Nederlandsch-Indisch Gouvernement alle noodige hulp te verleenen ter verzekering van zijne rechten op de heffing der in- en uitgaande rechten in het landschap Tanah Poetih, terwijl het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich het recht voorbehoudt alle zoodanige maatregelen te nemen, als ter verzekering eener richtige heffing noodzakelijk zullen worden geacht.

Artikel 4.

Het tijdstip van inwerkingtreding dezer overeenkomst wordt bepaald op 1 Januari 1886.

Aldus ten dage voorschreven overeengekomen te Siak Sri Indrapoera, waarna dit contract door ons is onderteekend en bezegeld.

De Resident der Oostkust van Sumatra,

(get.) KROESEN.

Stempels en handteekeningen
in Arabische karakters.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 7den Juli 1885.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(get.) O. VAN REES.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(get.) BERGSMA.

Voor eensluidend afschrift,

De 1ste Gouvernements-Secretaris,

(get.) P. VAN DER WEIDE.

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,*

H. VAN DER WIJCK.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in de Oost-Indischen Archipel.

BATOE BARA.

CONTRACT.

N°. 14.

CONTRACT MET BATOE BARA.

Aangezien het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, krachtens artikel 26 van het op den 1sten Februari 1858 met den Sultan en de Rijksgrooten van Siak Sri Indrapoera en onderhoorigheden gesloten contract, de bevoegdheid bezit om de heffing van alle in dat gebied bestaande belastingen tegen uitkeering van eene billijke schadeloosstelling aan de betrokken vorsten en hoofden in overleg met hen, aan zich te trekken, en die belastingen, hetzij voor eigen rekening te exploiteeren en de tarieven daarvan te wijzigen, hetzij die af te schaffen of door andere te vervangen;

Aangezien het wenschelijk is gebleken om van de voormelde bevoegdheid gebruik te maken, ten einde in Batoe Bara, evenals in de overige landstreken ter oostkust van Sumatra, in het belang van den algemeenen handel een meer gelijkmatig werkend belastingstelsel in het leven te roepen:

Zoo is op heden den 31sten Mei 1884 door mij RENSE CHRISTIAAN KROESEN, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, resident van de Oostkust van Sumatra, handelende in naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en daartoe behoorlijk gemachtigd door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, met Datoe SRI BIDJI DI RADJA, hoofd der soekoe Tanah Datar, Datoe RADJA INDRA MOEDA, hoofd der soekoe Bogah, Datoe SRI MAHARADJA, hoofd der soekoe LIMA POELOEH, Datoe MAHARADJA SRI INDRA, hoofd der soekoe Lima Laras, en Datoe SAMAWANGSA, hoofd der soekoe Pasiser, te zamen voerende het bestuur over het landschap Batoe Bara, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal, de volgende overeenkomst gesloten.

Artikel 1.

De gezamenlijke soekoehoofden van Batoe Bara staan over het geheele gebied van dat landschap aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement af het uitsluitend recht tot:

- het heffen van inkomende en uitgaande rechten;
- den verkoop van bereide en onbereide opium;
- den verkoop van arak en andere sterke dranken;

het heffen van eene belasting op het houden van dobbel-spelen en pandhuizen en op het slachten van varkens; en zulks te zamen tegen eene jaarlijksche schadeloosstelling van f 10 000 (tienduizend gulden), onder de vijf soekoehoofden gelijkelijk te verdeelen; wordende buitendien aan het hoofd der soekoe Lima Poeloeh toegekend eene schadeloosstelling van f 875 (achthonderd vijf en zeventig gulden) 's jaars voor den afstand van zijn recht op de heffing van in- en uitvoerrechten aan de rivieren Gamboes Baroeboek

en Telok Pieh, en aan den Datoe Bandar van Batoe Bara eene schadeloosstelling van f 750 (zevenhonderd vijftig gulden) 's jaars.

Artikel 2.

Aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement blijft het recht voorbehouden om de aan zich getrokken belastingen in het gebied van Batoe Bara te wijzigen, dan wel nieuwe daarvoor in de plaats te stellen, wanneer het zulks noodig zal achten.

Artikel 3.

De hoofden van Batoe Bara verbinden zich om het Nederlandsch-Indisch Gouvernement alle noodige hulp te verleenen, ter verzekering van zijne rechten op de heffing of bij de verpachting zijner belastingen en inkomsten in het landschap Batoe Bara, terwijl het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich het recht voorbehoudt alle zoodanige maatregelen te nemen, als ter verzekering der richtige heffing van die inkomsten noodzakelijk zullen worden geacht.

Artikel 4.

Het tijdstip van inwerkingtreding dezer overeenkomst wordt bepaald door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

Aldus ten dage voorschreven te Batoe Bara overeengekomen, ondertekend en bezegeld.

De Resident der Oostkust van Sumatra,

(w. g.) KROESEN.

Stempels en handteekeningen in Arabische karakters.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) GALLOIS.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

PADANG.

CONTRACT.

N°. 15.

CONTRACT betreffende de overneming van
belastingen in PADANG.

Aangezien het wenschelijk is gebleken in het belang van den algemeenen handel en van de ontwikkeling des lands, om in de onder het Nederlandsch oppergezag staande landschappen ter Oostkust van Sumatra een meer geregeld en gelijkmatig werkend stelsel van belastingen in toepassing te brengen door overneming door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement van de in die landschappen bestaande wettige belastingen, tegen uitkeering van billijke schade-loosstelling aan de daarop rechthebbende radja's en hoofden; En aangezien zulks, voor zooveel betreft het rijk van Deli, nog niet is geschied ten opzichte van het daaraan onderhoorige landschap Padang:

Zoo is op heden den 5den Maart 1885 door mij RENSE CHRISTIAAN KROESSEN, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, resident der Oostkust van Sumatra, handelende in naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en daartoe behoorlijk gemachtigd door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, met Tongkoe MAÏMOEN AL RASSID PERKASA ALAM SJAH, radja van Deli en onderhoorigheden, en met de hoofden van het landschap Padang, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, de volgende overeenkomst gesloten.

Artikel 1.

De Sultan van Deli en de hoofden van het landschap Padang staan over het geheele gebied van dit landschap aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement af het uitsluitend recht tot:

het heffen van inkomende en uitgaande rechten;
den invoer en verkoop van bereide en onbereide opium;
den verkoop van arak en andere sterke dranken;

het heffen van eene belasting op het houden van dobbelspelen en pandhuizen en op het slachten van varkens;

en zulks te zamen tegen eene jaarlijksche schade-loosstelling van f 30 000 (dertig duizend gulden), volgens de landsinstellingen te verdeelen onder de daarop rechtheb-benden.

Artikel 2.

Aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement blijft het recht voorbehouden om de aan zich getrokken belastingen in het gebied van Padang te wijzigen, dan wel nieuwe daarvoor in de plaats te stellen, wanneer het zulks noodig zal achten.

Artikel 3.

De Sultan van Deli en de hoofden van het landschap Padang verbinden zich om het Nederlandsch Indisch Gouvernement alle noodige hulp te verleenen ter verzekering van zijne rechten op de heffing of bij de verpachting zijner belastingen en inkomsten in het landschap Padang, terwijl het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich het recht voorbehoudt alle zoodanige maatregelen te nemen, als ter verzekering der richtige heffing van die inkomsten noodzakelijk zullen worden geacht.

Behoudens goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië treedt deze overeenkomst in werking op den 1sten Januari 1886.

Aldus ten dage voorschreven overeengekomen, onder-teekend en bezegeld.

De Resident der Oostkust van Sumatra,
(w. g.) KROESSEN.

Stempels en handteekeningen
in Arabische karakters.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 7den Juli 1885.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) O. VAN REES.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene-Secretaris,
(w. g.) BERGSMAN.

Voor eensluidend afschrift,
De 1ste Gouvernements-Secretaris,
(get.) P. VAN DER WEIDE.

Voor eensluidend afschrift,
*De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,*
H. VAN DER WIJCK.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

BEDAGEI.

CONTRACT.

N°. 16.

CONTRACT betreffende de overneming van
belastingen in BEDAGEI.

Aangezien het wenschelijk is gebleken in het belang van den algemeenen handel en van de ontwikkeling des lands, om in de onder het Nederlandsch oppergezag staande landschappen ter Oostkust van Sumatra een meer geregeld en gelijkmatig werkend stelsel van belastingen in toepassing te brengen door overneming door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement van de in die landschappen bestaande wettige belastingen, tegen uitkeering van billijke schade-loosstelling aan de daarop rechthebbende radja's en hoofden;

En aangezien zulks, voor zooveel betreft het rijk van Deli, nog niet is geschied ten opzichte van het daaraan onderhoorige landschap Bedagei:

Zoo is op heden den 15. den December 1884 door mij RENSE CHRISTIAAN KROESEN, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, resident der Oostkust van Sumatra, handelende in naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en daartoe behoorlijk gemachtigd door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, met Tongkoe MAÄMOEN AL RASSID PERKASA ALAM SJAH, radja van Deli en onderhoorigheden, en met de hoofden van het landschap Bedagei, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, de volgende overeenkomst gesloten.

Artikel 1.

De Sultan van Deli en de hoofden van het landschap Bedagei staan over het geheele gebied van dit landschap aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement af het uitsluitend recht tot:

- het heffen van inkomende en uitgaande rechten;
- den invoer en verkoop van bereide en onbereide opium;
- den verkoop van arak en andere sterke dranken;
- het heffen van eene belasting op het houden van dobbelspelen en pandhuizen en op het slachten van varkens;
- en zulks te zamen tegen eene jaarlijksche schade-loosstelling van f 30 000 (dertig duizend gulden) volgens de landsinstellingen te verdeelen onder de daarop rechthebbenden.

Artikel 2.

Aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement blijft het recht voorbehouden om de aan zich getrokken belastingen in het gebied van Bedagei te wijzigen, dan wel nieuwe

daarvoor in de plaats te stellen, wanneer het zulks noodig zal achten.

Artikel 3.

De Sultan van Deli en de hoofden van het landschap Bedagei verbinden zich om het Nederlandsch-Indisch Gouvernement alle noodige hulp te verleenen ter verzekering van zijne rechten op de heffing of bij de verpachting zijner belastingen en inkomsten in het landschap Bedagei, terwijl het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich het recht voorbehoudt alle zoodanige maatregelen te nemen, als ter verzekering der richtige heffing van die inkomsten noodzakelijk zullen worden geacht.

Behoudens goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië treedt deze overeenkomst in werking op den 1sten Januari 1885.

Aldus ten dage voorschreven overeengekomen, onder-teekend en bezegeld.

De Resident der Oostkust van Sumatra,
(w. g.) KROESEN.

Stempels en handteekeningen
in Arabische karakters.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 7den Juli 1885.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) O. VAN REES.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene-Secretaris,
(w. g.) BERGSMA.

Voor eensluidend afschrift,
De 1ste Gouvernements Secretaris,
(get.) P. VAN DER WEIDE.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
H. VAN DER WIJCK.

Contracten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel.

**SIAK, TANAH POETIH, BATOE BARA,
PADANG EN BEDAGEI.**

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 17.

De strekking van vijf overeenkomsten waartoe deze Nota van Toelichting betrekking heeft, is reeds in het Koloniaal Verslag van 1845 (bladz. 14) uiteengezet, maar dienaangaande moge hier nog het volgende worden aangeteekend.

Het contract met Siak beoogt in de eerste plaats de opheffing van den politieken band tusschen dat landschap en de noordwestelijk daarvan gelegen kustlandschappen van Panei af tot en met Tamang, welke bij artikel 2 van het contract van 1 Februari 1858 (1) als onderhoorigheden van Siak zijn vermeld. Die band heeft herhaaldelijk tot moeilijkheden aanleiding gegeven, omdat het Siaksch bestuur, hetwelk reeds tijdens het sluiten van gemeld contract zijn invloed in de onderhoorigheden grootendeels verloren had, ook in het vervolg niet bij machte bleek om zijne aanspraken op suprematie te doen gelden. Naarmate de onderhoorigheden in ontwikkeling toenamen, vermeerderden deze moeilijkheden, zoodat de regeling van menige aangelegenheid, waarbij ook het Gouvernement belang had, belemmerd werd. Meer en meer werd het duidelijk dat alleen dan een gezonde toestand zou zijn te verkrijgen, indien het Siaksch bestuur er in toestemde tegen schadeloosstelling volledig afstand te doen van alle suprematie over de hier bedoelde landschappen, en in verband daarmede van de bijzondere inkomsten welke eertijds aan dat bestuur in de onderhoorigheden toekwamen en waarop het nog steeds aanspraak bleef maken, ofschoon het reeds lang van alle invordering daarvan had moeten afzien.

Het voorgestelde doel is bereikt door artikel 1 van het thans aangeboden contract dd. 23 Juni 1884, bij welk artikel Siak alle rechten op de onderhoorigheden van Panei tot Tamang, waaronder ook begrepen de Siaksche apanages Tandjong, Si Paré Paré en Pagoerawan, aan het Gouvernement heeft afgestaan.

De verdere bepalingen van het contract beoogen de verduidelijking en aanvulling van hetgeen vroeger is overeengekomen nopens den afstand aan het Gouvernement van het recht van belastingheffing in eigenlijk Siak, en de overneming door het Gouvernement van het recht tot heffing van in- en uitvoerrechten en van de verpachte middelen in de zoo even genoemde apanages. Bij de akten van 23 Maart en 7 October 1863 en bij de overeenkomst van 4 November 1875 (2), werden successievelijk door het Gouvernement overgenomen de belasting op de troeboekvisserij in de Brouwerstraat, het monopolie van het debiet van opium en zout in het gebied van den laksamana te Boekit Batoe, het monopolie van het opiumdebet langs de Siak rivier, de belasting op den doortocht van vreemdelingen, de belasting op de voortbrengselen der bosschen, de in- en uitvoerrechten langs de Siak-rivier, de verpachte middelen op de eilanden Merbouw en Tebing-Tinggi, en de verschillende inkomsten van den Sultan van Siak op het eiland Roepat. De ervaring heeft geleerd dat de getroffen regelingen aan duidelijkheid en volledigheid te wenschen overlieten en tot misverstand aanleiding gaven, hetgeen ten deele was toe te schrijven aan de omstandig-

heid, dat ten tijde van de overneming der genoemde inkomsten in menig opzicht nog geen volledige kennis omtrent de inwendige toestanden in Siak verkregen was.

Bij art. 2 van het nieuwe contract zijn nu de grenzen van 's Gouvernements pachtgebied nauwkeurig omschreven, zoo wel wat den vasten wal als wat de eilanden betreft. (Het punt waar de kust van eigenlijk Siak ten noorden grenst aan het landschap Bangka wordt in het Maleisch aangeduid met perbagian aroes (art. 2 § 1 a van het contract), d. i. het punt waar de stroom in zee zich splitst om gedeeltelijk den mond van de Rokanrivier en gedeeltelijk straat Roepat in te loopen) Tevens is aan 's Gouvernements pachtgebied, in het belang van eene betere afronding, eenige uitbreiding gegeven. In het bijzonder valt hierbij op te merken dat het gebied van de gouvernements-zoutpacht, dat vroeger beperkt was tot een gedeelte van de kust (tusschen Soengei Domei en Tandjong Padang) en tot het eiland Roepat met de daarbij behorende kleine eilanden, thans is uitgestrekt tot de geheele kust van Siak van de grens met Bangka af tot aan de grens met Poeloe-Lawan, alsmede tot alle eilanden. Het in 1875 afgestane recht tot het heffen van belasting van sago, was en getah, verzameld op en uitgevoerd van de eilanden Tebing Tinggi en Merbouw, is thans uitgebreid in dien zin, dat het Gouvernement de bevoegdheid heeft verkregen om op alle tot Siak behorende eilanden en langs de geheele kust van Siak, uitvoerrecht te heffen van alle boschproducten, met uitzondering van hout.

Met de belastingen, welke ingevolge het bepaalde sub II van art. 2 zijn en blijven afgeschaft, worden bedoeld de verplichte leveringen van verschillende voortbrengselen uit de bosschen. Ter vermindering van misverstand, dat ook op dit punt heeft plaats gehad, is het echter wenschelijk geacht uitdrukkelijk te doen uitkomen, dat onder de afgeschafte belastingen niet zijn begrepen de heffing van $\frac{1}{10}$ der boschproducten (pantjoeng alas), de belasting op de rijstvelden (tapak lawang) — welke voornamelijk ten bate van de volkshoofden komen — en de leveringen van bijzonderen aard, bekend onder den naam van barang larangan (kroon-prerogatieven) ten behoeve des Sultans.

Bij artikel 3 is, met toekenning van schadeloosstelling, een einde gemaakt aan de tot dusver door het Sultansbestuur uitgeoefende monopolieën van den handel in zout en ijzer in de binnenlanden.

Art. 4 dient om te voorkomen dat op de kust van Siak vanwege het inlandsch bestuur in- en uitvoerrechten worden geheven. Het Gouvernement heeft in der tijd alleen overgenomen het recht tot heffing van in- en uitvoerrechten langs de hoofdrievier van Siak. Eene uitbreiding van dat recht kwam uit een financieel oogpunt niet raadzaam voor, omdat langs de overige waterwegen (soengei's) geen handel van eenig belang wordt gedreven; maar evenmin werd het wenschelijk geacht dat die rechten door het inlandsch bestuur werden geheven. De exploitatie van de boschproducten uit de bosschen langs de oevers der soengei's wordt door den Sultan in den regel verpacht. Dit middel van inkomsten is hem ook nu gelaten, mits de rechten van het Gouvernement en de rechten van de volkshoofden op den grond (oetan tanah) daardoor niet worden aangetast.

De in artikel 5 bedoelde heffingen op doortrekkende

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1858-1859, XXII, n°. 2.

(2) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1876-1877, 101. n° 9.

vreemdelingen en op de doorgevoerde troeboekvisch te Pekan Bahroe vonden in 1879 nog plaats, maar het Europeesch bestuur maakte er toen een einde aan, omdat het die heffingen onrechtmatig achtte sinds in 1863 de belasting op den doortocht was afgekocht. Nadere onderzoekingen hebben echter geleerd, dat die afkoop op eene gebrekkige wijze was geregeld. De billijkheid gebood dus de hoofden, die uit de heffingen te Pakan Bahroe voordeel trokken en door de afschaffing benadeeld waren, alsnog schadeloos te stellen.

Ofschoon voorloopig is afgezien van overneming van de pachten in de bovenlanden, gelegen buiten het in art. 2 omschreven pachtgebied, is echter bij artikel 6, ter voorkoming van moeilijkheden, overeengekomen dat de pachten in boven-Siak zooveel mogelijk in handen van den pachter der gouvernementmiddelen in beneden-Siak zullen zijn.

Art. 7 betreft de verzekering van de rechten der miudere hoofden.

Art. 8 handelt over den afstand aan het Gouvernement van de in- en uitvoerrechten en van de verpachte middelen in de Siaksche apanages Tandjong, Si Paré Paré en Pagoerawang. Eertijds ressorteerden deze landschappen onder het daaraan grenzende Batoe-Bara, en niet lang geleden stond Si Paré Paré nog onder het gezag van den datoe van Pasisir, een der hoofden van Batoe-Bara, van wien aan het slot van artikel 9 melding is gemaakt. De inkomsten uit deze apanages werden ten deele door den Sultan van Siak, ten deele door de plaatselijke hoofden genoten. In art. 9 is aangegeven de wijze waarop de door het Gouvernement uit te keeren schadeloosstellingen onder de belanghebbenden (den Sultan en de rijksgrooten, de volkshoofden en de hoofden in de apanages) zullen worden verdeeld.

Het totaal der schadeloosstellingen bedraagt f 40 000 's jaars, waarvan f 20 000 voor den afstand van de aanspraken van Siak op de onderhoorigheden; f 7 000 ter zaak van de uitbreiding en afronding van 's Gouvernements pachtgebied in beneden-Siak; f 4 000 wegens afschaffing van den in art. 3 van het contract bedoelden gedwongen handel en van de doorvoerrechten te Pakan Bahroe, en f 9 000 wegens de overneming van rechten en pachten in de apanages. Bovendien is van de zijde van het Gouvernement afgezien van de invordering van een schuld van ruim f 51 000, gedeeltelijk dagteekenende van het bestuur van den vorigen Sultan.

De boven omschreven schikkingen zijn met 1 Januari 1885 in werking getreden, met uitzondering van de bepaling betreffende overneming van de rechten en pachten in de drie meergenoemde apanages, welke met 1 Januari 1886 in werking zal treden. Bij de goedkeuring van het contract door de Indische Regeering, bij besluit dd. 29 Maart 1885 n°. 14, is de redactie van een tweetal artikelen op een paar onlergeschikte punten verbeterd. (De wijzigingen zijn opgenomen aan den voet van het overgelegd contract). Tevens is bepaald dat de zin van den Nederlandschen tekst zal beslissen indien nopens de strekking van eenig beding onzekerheid mocht ontstaan.

Door de mede hiernevens aangeboden contracten betreffende Tanah Poetih, Batoe Bara en Padang en Bedagei is eene zeer gewenschte aanvulling van 's Gouvernements belasting gebied ter Oostkust van Sumatra verkregen.

Tanah Poetih is gelegen aan het beneden gedeelte der Rokkanrivier, aan de noordelijke grens van eigenlijk Siak. Het staat onder het gezag van den Sultan van Siak, die het als een persoonlijk leen heeft afgestaan aan zijn broeder, den mangkoe boemi, aan wien als zoodanig het aandeel des Sultans in de opbrengst van de in- en uitvoerrechten

in dit landschap toekomt. Buiten dezen hebben daaraan ook deel de volkshoofden. Met het oog op de ontwikkeling waarvoor de handel langs de aanzienlijke Rokkanrivier vatbaar wordt geacht, vooral bij invoering van regelmatig werkende tarieven, was het van belang ook dien stroom binnen 's Gouvernements tolgebied te brengen, waardoor tevens gelegenheid zou ontstaan om toezicht uit te oefenen over de langs het bovengedeelte van de Rokkan gelegen streek. De daaromtrent gevoerde onderhandelingen hebben geleid tot de overeenkomst van 23 Juni 1884, waarbij de Sultan van Siak en diens broeder, benevens de lands-grooten van Tanah Poetih, tegen eene jaarlijksche schadeloosstelling van f 7 500, ten behoeve van het Gouvernement afstand hebben gedaan van het recht tot het heffen van in- en uitvoerrechten in dat landschap.

Met de hooger vermelde Siaksche apanages Tandjong, Si Paré Paré en Pagoerawan en de Delische apanages Padang en Bedagei neemt Batoe Bara het tusschen Assahan en Deli gelegen gedeelte van de Oostkust van Sumatra in, waar de heffing van in- en uitvoerrechten en de pachten nog niet in handen van het Gouvernement waren gebracht. Reeds sedert eenigen tijd werd de wenschelijkheid erkend om in deze leemte te voorzien, wat Batoe Bara betreft zoowel in het belang van de gering van den sluikhandel in opium en den clandestienen invoer van wapenen en ammunitie bestemd voor de Battaklanden, als met het oog op de vestiging van Europeesche landbouw-ondernemingen aldaar. Bij het contract van 31 Mei 1884, goedgekeurd bij het besluit van den Gouverneur Generaal dd. 29 Maart 1885 n°. 14, hebben nu de 4 hoofden, tusschen wie het gezag over Batoe Bara is verdeeld, er in toegestemd om tegen eene schadeloosstelling van f 11 625 's jaars, de bovenvermelde inkomsten in hun landschap aan het Gouvernement af te staan.

De kustlandschappen Padang en Bedagei, die vroeger aan den Sultan van Serdang onderhoorig zijn geweest en eerst later als apanages onder het gezag van den Sultan van Deli zijn gekomen, waren niet begrepen in de regelingen waarbij in 1875 (1) verschillende belastingen in Deli door het Gouvernement werden overgenomen. Sedert dien tijd is de beteekenis van deze landschappen meer op den voorgrond getreden door de aanvragen van particulieren, om aldaar gronden in exploitatie te nemen. In die omstandigheid kon het niet anders dan wenschelijk zijn dat ook die streek, wat de belastingheffing betreft, in gelijke verhouding tot het Gouvernement werd gebracht als waarin Deli verkeert. Dit doel is bereikt door de beide contracten van 15 December 1884 en 5 Maart 1885, waarbij de Sultan van Deli en de geapanageerden in Bedagei en Padang het recht tot heffing van in- en uitvoerrechten en de verpachte middelen aldaar aan het Gouvernement hebben overgedragen, onder beding van eene jaarlijksche schadeloosstelling van f 30 000 voor ieder der beide landschappen.

Terwijl de overeenkomsten betreffende Tanah Poetih, Batoe Bara en Padang bestemd zijn om met 1 Januari 1886 in werking te treden, is de overeenkomst betreffende Bedagei reeds met 1 Januari 1885 ingegaan. Laatst bedoeld tijdstip werd gekozen in verband met de wenschelijkheid om de pachten en rechten in Bedagei gedurende 1885 in handen te doen blijven van den pachter der gouvernementmiddelen in Deli, hetgeen niet mogelijk was bij eene latere inwerkingtreding van het contract.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1876—1877. 101, n°. 12.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

LINGGA-RIOUW.

AKTEN VAN VERBAND EN VAN BEVESTIGING.

N°. 18.

AKTE VAN VERBAND.

Ik, radja ABDOEL RACHMAN, als Sultan optredende in het rijk van Lingga, Riouw en onderhoorigheden, onder den naam van Sultan ABDOEL RACHMAN MAÛDLAM SJAH, beloof plechtiglijk:

dat ik aan den Koning der Nederlanden en aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als 's Konings vertegenwoordiger in deze gewesten, gehouwen en getrouwen zal zijn en het Rijk van Lingga, Riouw en onderhoorigheden naar mijn beste vermogen voor en vanwege het Nederlandsch-Indische Gouvernement zal besturen, overeenkomstig de instellingen en wetten des Rijks en met stipte inachtneming van de bepalingen, vervat in de tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met wijlen Sultan SOELEIMAN BADAR'OEL ALAM SJAH en zijne rijks-grooten op 1 Decemder 1857 gesloten en bij 't besluit van 9 Februari 1858 n°. 3 bekrachtigd contract en de daarop gevolgde suppletoire overeenkomsten, en dat ik voorts te allen tijde bereid zal zijn om mede te werken tot zoodanige wijzigingen en aanvullingen van bedoeld contract als later mochten blijken noodig of wenschelijk te zijn.

Deze verklaring heb ik met eede bevestigd, bezegeld en onderteekend ten overstaan van ANTONIE HENRI GYSBERTUS BLOKZEYL, resident van Riouw en onderhoorigheden, en in bijzijn van radja MOEHAMAD JOESOEF, onderkoning van Riouw, die als zoodanig optreedt voor de gezamenlijke rijks-grooten van het Lingga-Riowwsche rijk, die zijne handtekening en zegel mede hieronder gesteld heeft.

Op den vierden dag der maand Rabioelawal van het jaar 1302 der Mahomedaansche tijdrekening (22 December 1884).

Handtekening en stempel
van den onderkoning van
Riouw.

Handtekening en stempel
van den Sultan,

In bijzijn van ons,

De Resident van Riouw,

(w. g.) BLOKZEYL.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal in de plaats van den op 17 September 1883 overleden Sultan van Lingga, Riouw en onderhoorigheden, SOLEIMAN BADAR'OEL ALAM SJAH, in overeenstemming met de instellingen des rijks en met de bestaande contractueele bepalingen, tot Sultan van dat rijk is verkozen de oudste zoon van den onderkoning van Riouw en onderhoorigheden, met name radja ABDOEL RACHMAN;

En aangezien radja ABDOEL RACHMAN op Maandag den 22sten December des jaars 1884 in handen van mij ANTONIE HENRI GYSBERTUS BLOKZEYL, resident van Riouw en onderhoorigheden, plechtig heeft beëdigd en te mijnen overstaan heeft bezegeld en onderteekend de aan de akte gehechte schriftelijke verbintenis:

Zoo wordt voornoemde radja ABDOEL RACHMAN bij dezen door mij, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië, in naam en vanwege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement plechtig bevestigd in zijne waardigheid van Sultan van Lingga, Riouw en onderhoorigheden, onder den naam van ABDOEL RACHMAN MAÛDLAM SJAH.

Zullende aan den Sultan ABDOEL RACHMAN MAÛDLAM SJAH voornoemd van deze akte, zoomede van de door hem aangegane schriftelijke verbintenis, nadat die stukken zullen zijn voorzien van het bewijs van goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal, een exemplaar worden uitgereikt.

Aldus gedaan te Pinjingat op Dinsdag den 23sten December des jaars 1884.

De Resident van Riouw en onderhoorigheden,

(w. g.) BLOKZEYL.

Deze akten van verband en van erkenning en bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 18den Februari 1885.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) O. VAN REES.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) BERGSMA.

Voor eensluidende afschriften,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) SWEERTS.

Voor eensluidende afschriften,

*De Secretaris-Generaal bij het
Ministerie van Koloniën,*

H. VAN DER WIJCK.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

LINGGA-RIOUW.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 19.

Het rijk Lingga, Riouw en onderhoorigheden bestaat uit de navolgende eilandengroepen: »de Bintang of Riouw Archipel, de Lingga Archipel, de Karimon, Tambelan, Anambas en Natoena eilanden. Voorts worden daartoe ook gerekend de op de Oostkust van Sumatra gelegen landschappen: Danei, Katemen, Manda en Igal, Gaoeng Indragiri en Reteh. Ten aanzien van Indragiri is echter optemerken dat het een eigen bestuur heeft, waarmede het Indisch Gouvernement in contractueele verhouding staat. Het geheele rijk wordt geschat eene oppervlakte van 825 □ geografische mijlen te beslaan, met eene bevolking van ruim 93 000 zielen.

Het tegenwoordige sultanaat van Lingga, Riouw en onderhoorigheden maakt een deel uit van het voormalige rijk van Djohor, dat zich ook over het maleische schiereiland, met uitzondering van Malakka, uitstreckte. De Oost-Indische Compagnie kwam reeds spoedig na haar optreden in aanraking met Djohor, doch de gebeurtenis welke den grond legde tot de tegenwoordige verhouding van Lingga-Riouw tot het Gouvernement, dateert eerst van 1784. In dat jaar werd Riouw, de zetel van den Boegineeschen onderkoning (radja moeda) van den Sultan van Djohor, door de Compagnie vermeesterd, en daarmede de oorlog geëindigd, waarin zij gewikkeld was geweest eerst met den onderkoning radja HADJI, die in 1784 bij Malakka sneuvelde, en vervolgens met diens opvolger radja ALI, die bij de bovenbedoelde gelegenheid van Riouw werd verdreven. Dit feit was de aanleiding dat in het meergenoemde jaar een tractaat tusschen de Compagnie en Sultan MAHMOED van Djohor, Pahang, Lingga, Riouw en onderhoorigheden tot stand kwam, waarbij deze erkende zijn rijk van de Compagnie in leen te ontvangen. Verder werd onder anderen bedongen, dat geen Boegineezen meer op Riouw zouden worden toegelaten, en dat de Compagnie den vrijen handel op dat eiland verkreeg, zoodat de bevoegdheid om kosteloos hout te kappen uit de bosschen in het gebied van Djohor. De Sultan verbond zich om geen steun te verleenen aan zeeroovers, behulpzaam te zijn bij het aanleggen van versterkingen ten behoeve der Compagnie op Riouw en eene bijdrage te leveren tot onderhoud van haar garnizoen aldaar.

Dit tractaat werd in 1787 gevolgd door eene nadere overeenkomst, waarbij de invloed van den resident der Compagnie op Riouw aanmerkelijk werd uitgebreid. Aangezien de Sultan niet bij machte was gebleken om te voldoen aan de verplichting betreffende het onderhoud van het garnizoen, stond hij de opbrengst der belastingen (gerechtigdheden) op Riouw aan de Compagnie af, onder beding dat in de eerste jaren, en zoo noodig ook later, een gedeelte daarvan aan het sultansbestuur zou worden uitgekeerd. Nopens de heffing van in- en uitvoerrechten werden voorts de noodige regelingen gemaakt. In hetzelfde jaar stond Riouw bloot aan een aanval van Soeloesche en Maleische zeeroovers, waarin vermoedelijk radja ALI, en de Sultan de hand hadden. Het eiland moest dientengevolge worden verlaten. Wel werd het kort daarop weder bezet, doch slechts voor korten tijd, want nadat Malakka in 1795 door eene Britsche macht in bezit was genomen, werd Riouw weder ontruimd. Sultan MAHMOED begaf zich kort daarop daarheen en verstond zich in 1804 met den in

1784 verdreven Boegineeschen onderkoning radja ALI, die in zijne waardigheid werd hersteld en sedert, evenals de volgende onderkoningen, op het eiland Penjingat verblijf hield, terwijl de Sultan terugkeerde naar Lingga, waar hij reeds vroeger zijne residentie had gevestigd, en dat sedert de zetel der Sultans is gebleven.

Na het herstel van het Nederlandsch gezag in den Indischen Archipel werd weder een resident te Tandjoeng Pinang (Riouw) gevestigd. Vooraf was in November 1818 tusschen de Nederlandsche commissarissen voor de overneming van het bestuur over Malakka en den Sultan ABDUL RACHMAN SJAH (den zoon van den in 1812 overleden Sultan MAHMOED) vertegenwoordigd door radja DJAFAR, opvolger van radja ALI, eene overeenkomst gesloten, waaraan, voor zoover de gewijzigde tijdsomstandigheden zulks geëindigden, het contract van 1784 tot leidraad strekte. Alle vorige contracten werden daarbij vervallen verklaard. Bepalingen tegen de toelating van Boegineezen kwamen er niet in voor. Aan alle natiën werd de vrije vaart op Riouw en Lingga toegestaan. De opbrengst van de nader te te-palen in- en uitgaande rechten zou gelijkelijk tusschen het Gouvernement en den Sultan worden verdeeld. In de regeling nopens dit laatste punt werd wijziging gebracht door eene nadere overeenkomst, in 1820 tot stand gekomen, waarbij het volle genot van alle inkomende en uitgaande rechten, pachten en tollën aan het Gouvernement werd afgestaan, tegen toekenning van eene schadeloosstelling van 4000 ropjen 's maands, te betalen aan den onderkoning, en onder voorwaarde dat de Sultan zou worden vrijgesteld van de terugbetaling van eene schuld aan het Gouvernement en van de verplichting betreffende de oprichting en het onderhoud van verdedigingswerken ten behoeve van het Gouvernement. Voorts werd bepaald dat het fort te Tandjong Pinang en het omliggend nader te bepalen terrein onder 's Gouvernements rechtstreeksch gebied zou ressorteeren. De omschrijving van dat gebied, beslaande het grootste gedeelte van het schiereiland Tandjong-Pinang, had plaats bij eene overeenkomst van 19 Februari 1821. Ten slotte kwam in 1823 nog eene regeling tot stand, volgens welke 's Gouvernements gezag zich zou uitstrekken »over het geheele eiland Bintang en voor deszelfs geheele populatie, voor zoover als de revenuen betreft».

In verband hiermede werden alle ingezeten en van dat eiland in zaken betreffende de gouvernementsinkomsten aan de rechtspraak van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement onderworpen.

Het Londensch tractaat van 17 Maart 1824, waarbij Malakka aan Engeland werd afgestaan, had eene verbroekeling van het oude rijk van Djohor ten gevolge. De Sultan moest toen afzien van het gebied van Djohor en Pahang, en behield dus slechts Lingga, Riouw en onderhoorigheden.

Deze omstandigheid maakte eene herziening noodig van de bestaande contractueele regeling, welke, behoudens eenige aanvullingen, op den grondslag van de vroeger gesloten contracten tot stand kwam bij het contract van 29 October 1830, dat van kracht bleef gedurende het verder bestuur van ABDUL RACHMAN SJAH en van zijne beide opvolgers MOHAMAD SJAH en MAHMOED MOETHAFAR SJAH. In deze overeenkomst werd bepaald dat het bestuur over het rijk Lingga-Riouw onder den sultan zou worden

waargenomen door een rijksbestuurder of radja moeda, gekozen uit het geslacht der Boegineesche priusen. De aldus bij contract bestendigde instelling dateert van 1722, in welk jaar een der Boegineezen, dieden Sultan SOLEIMAN op den troon hadden geholpen, tot belooning van zijne diensten tot radja moeda werd verheven. Het contract van 1830 werd in de jaren 1836 en 1837 nog gevolgd door regelingen welke de wering van den zeeroof ten doel hadden. Het Gouvernement verbond zich tot het verstrekken van geldelijke ondersteuning ter tegemoetkoming in de kosten van de ingevolge die regelingen door het inlandsch bestuur te treffen maatregelen.

De weerspannige houding door Sultan MAHMOED MOETHAFAR SJAH tegenover het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aangenomen, leidde tot diens afzetting in 1857. Hij werd vervangen door zijn oom, een onechten zoon van ABDUL RACHMAN, die onder den naam van Sultan SOLEIMAN BADR'OEI ALAM SJAH optrad en met wien den 1sten December van datzelfde jaar eene overeenkomst werd aangegaan (1), welke in hoofdzaak thans nog van kracht is.

In dat contract werden verschillende punten geregeld, waaromtrent in vroegere contracten geene of geen volledige bepalingen voorkwamen, zooals de bevoegdheid van het Gouvernement om ook elders dan te Tandjoeng Pinang ambtenaren te vestigen, de uitgifte van concessien voor mijnontginning en verhuur van gronden aan personen niet behorende tot de inlandsche bevolking, de wering van menschenroof en handel in menschen en van den in- en uitvoer van slaven, de toelating en vestiging van Europeanen en met hen gelijk gestelden en van Chineezen, de omschrijving van de categorieën van personen die als Gouvernements-onderdanen zijn aan te merken en van de gevallen waarin onderdanen van den Sultan voor de Gouvernements-rechtbanken terecht staan, het verleenen van hulp aan in nood verkeerende en gestrande schepen en aan schipbreukelingen. Ook werd voor het Gouvernement de bevoegdheid bedongen om in overleg met den Sultan en tegen schadeloosstelling 's Gouvernements pachtgebied uit te breiden en inkomsten van het sultanaat over te nemen. Aan den onderkoning van Riouw bleef de uitkeering verzekerd van eene schadeloosstelling van f 6000 's maands, ter zake van de aan het Gouvernement overgedragen inkomsten. Verhooging of verzwaring van de door het inlandsch bestuur geheven wordende belastingen, zou niet mogen geschieden zonder toestemming van het Gouvernement.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1858—1859, XXIII, n°. 5.

Evenals in 1830 werd ook thans bepaald dat het dagelijksch beleid der zaken zou berusten bij den rijksbestuurder.

Het contract van 1857 is tijdens het leven van Sultan SOLEIMAN nog 3maal aangevuld bij de suppletoire contracten van 19 Augustus 1864 (1), 30 September 1868 (2) en 17 October 1881 (3). Bij de eerstbedoelde overeenkomst werd de bij het contract van 1857 behorende omschrijving van het gebied van Lingga, Riouw en onderhoorigheden op eenige punten verbeterd en aangevuld. Het tweede contract handelde over de vestiging van gouvernementsambtenaren buiten de hoofdplaats Tandjong Pinang, over de staking van de sedert 1837 gedane uitkeering aan het inlandsch bestuur, ter zake van het tegengaan van den zeeroof, in verband met de daartegen van Gouvernementswege getroffen maatregelen, en over de uitbreiding van 's Gouvernements pachtgebied tot alle deelen van het rijk Lingga-Riouw, met uitzondering van de eilanden in de Chineesche zee en de landen op de kust van Sumatra, tegen uitkeering van eene jaarlijksche schadeloosstelling van f 35000 aan den Sultan en van f 5000 aan den onderkoning.

De in de derde plaats vermelde suppletoire overeenkomst had eenvoudig ten doel om de in het contract van 1857 voorkomende bepaling betreffende de berechting van zaken van handel en nijverheid, waarin gouvernements-onderdanen te zamen met die van den Sultan zijn betrokken, in overeenstemming te brengen met het nieuwe reglement op het rechtswezen in de residentie Riouw (*Indisch Staatsblad* 1882, n°. 84).

Bij het overlijden van Sultan SOLEIMAN op den 17den September 1883 was geen opvolger in het bestuur aangezezen. Met inachtneming van de landsinstellingen is daarop de oudste zoon van den onderkoning van Riouw, van moederszijde afstammende van den in 1857 vervallen verklaarden Sultan, tot bestuurder verkozen. De door hem afgelegde akte van verband, welke met de daarbij behorende akte van bevestiging thans wordt medegeleeld, bevat onder anderen de belofte, om, indien de behoefte zich doet gevoelen aan wijziging of aanvulling van het vigeerend contract daartoe zijnerzijds mede te werken.

(1) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1865—1866, 117, n°. 14.

(2) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1870—1871, 15, n°. 3;

(3) Gedrukte stukken der Tweede Kamer, Zitting 1882—1883, 140, n°. 6.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TOMBOEKOE.

**AKTEN VAN VERBAND EN VAN BEVESTIGING
EN CONTRACT MET DEN SULTAN
VAN TERNATE.**

N°. 20.

VERKLARING.

(Akte van verband) van den radja
van TOMBOEKOE.

Ik, KAITJIL LAOPÉKÉ, radja van Tomboekoe en onder-
hoorigheden, beloof plechtig:

1°. het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als mijn
opperheer en de door hetzelfde over mij gestelde machten
als mijn overheid, allen verschuldigden eerbied, gehoor-
zaamheid en hulp te bewijzen;

2°. de contracten tusschen mijne voorgangers met het
Nederlandsch-Indisch Gouvernement gesloten, getrouw te
zullen nakomen en wel in het bijzonder:

3°. het welzijn des volks te bevorderen;

4°. met rechtvaardigheid te regeeren,

5°. met mijne naburen in vrede te leven;

6°. den zeeroof te beletten;

7°. den slavenhandel te beletten;

8°. den landbouw te beschermen;

9°. de nijverheid te bevorderen;

10°. tot bloei van den handel mede te werken;

11°. de scheepvaart te ondersteunen;

12°. aan schipbreukelingen hulp te verleenen en ge-
strande goederen te bergen en niet te dulden dat door
mijn onderdanen in strijd daarmee worde gehandeld;

13°. het volksonderwijs zooveel in mijn vermogen is te
bevorderen;

14°. steeds met de meeste bereidwilligheid den benoo-
digden grond aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement
af te staan voor de oprichting van Gouvernements-etablis-
sementen, waar dat Gouvernement het in mijn rijk wen-
schelijk mocht achten;

15°. ten strengste te zullen waken tegen het opleggen
van verminkende straffen en rottingslagen;

16°. te allen tijde te zullen medewerken ter bevordering
van de vaccine;

17°. mij in geen staatkundige betrekking te stellen
met vreemde Mogendheden;

18°. aan Europeanen of andere oostersche of westersche
vreemdelingen geen gronden af te staan noch hunne toe-
lating of vestiging buiten de havens van mijn rijk te
vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toe-
stemming van den resident van Ternate en van Zijne
Hoogheid den Sultan van dat rijk.

Handelaars echter zullen in de havens van Tomboekoe
worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden, zonder
die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust
niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden
voortgezet verblijf in die havens door mij kennis moeten
worden gegeven aan den resident van Ternate en aan
Zijne Hoogheid den Sultan van dat rijk.

Aan allen die zich met verlof van den resident van
Ternate en van Zijne Hoogheid den Sultan van dat rijk
binnen mijn gebied nederzetten, zoo mede aan alle han-
delaars die krachtens de voorgaande alinea in de havens
van mijn rijk worden toegelaten, zal door mij en mijne
rijksgrootten bescherming van personen en goederen worden
verleend;

19°. na te komen, te onderhouden en te doen onder-
houden het contract door Zijne Hoogheid den Sultan van
Ternate afzonderlijk met mij en mijne rijksgrootten aar-
gegaan op den 27sten Mei 1884 en door den resident van
Ternate goedgekeurd op den 28sten daaraanvolgende, welk
contract beschouwd wordt als in deze verklaring te zijn
geïnsereerd.

Hebbende ik deze verklaring met eede bevestigd en ten
blijke daarvan deze akte onderteekend.

Ternate, den 28sten Mei 1884.

De Radja van Tomboekoe en onderhoorigheden,
(geteekend met een kruis.)

Gesteld in onze tegenwoordigheid:

Handteekeningen in het Arabisch
van SAOE, secretaris van het
rijk van Ternate en van HAYOEL
ARIFINBIN SOLEIMAN, inlandsch
schrijver op het residentie-
bureau.

CONTRACT regelende de verhouding tusschen
den Radja van TOMBOEKOE en den Sultan
van TERNATE.

Zijne Hoogheid ASSOELTAN TADJOEL MAHSOEL BINAJA TILLAHILHANAN SIRADJOEL MOELKI AMIROEDDIN ISKANDER MOENAWARoes SADIK WAHOEWAMINALADILIN SJAH PORTRA AJANHAR, die het bestuur voert over en gezeten is op den vorstelijken troon van Ternate, heeft aan zijn doorluchtigen vader den heer DANIEL FRANÇOIS VAN BRAAM MORRIS, die begiftigd is met den militairen Willemsorde der 4de klasse en in naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement het hoogste gezag voert over Ternate en onderhoorigheden in het fort Oranje, goedkeuring gevraagd op de hieronder nader te omschrijven overeenkomst, te sluiten met den kapitein ngofa van Tomboekoe KAITJIL LAOPÉKÉ, die gekozon is om onder den naam van Padoeka Sjah Radja het bestuur te voeren over het landschap Tomboekoe en onderhoorigheden, en met de verdere hoofden van dat land.

Van deze overeenkomst zal volstrekt niet mogen worden afgeweken, zooals door den vroegeren radja KAITJIL DONGKI KAMBI is gedaan, die zijn contract met het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en met Ternate heeft verbroken.

Zoo is dan opnieuw eene overeenkomst gesloten, die strekken moet tot welzijn van het landschap Tomboekoe en onderhoorigheden en van zijne bewoners, tot aan de kinderen en kleinkinderen toe.

Artikel 1.

Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe en zijne grooten en verdere hoofden beloven, om even als hunne voorouders, te allen tijde onderworpen en getrouw te zullen zijn aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en den Sultan van Ternate; voorts zich steeds te zullen gedragen naar de voorschriften van den Koraan, en het hanenvechten, het dobbelen, het opiumschuiven en andere onbehoorlijke zaken te zullen verbieden.

Degenen die zich daaraan schuldig maken zullen worden gestraft, doch zij zullen niet ter dood gebracht noch tot aan hun dood in het blok gesloten mogen worden. Hun straf zal in verhouding moeten zijn tot hunne schuld en niet te zwaar; de straffen zullen opgelegd worden overeenkomstig de voorschriften van den Koraan, doch verminkende straffen of rottingslagen zullen niet mogen worden toegepast.

Artikel 2.

Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe en zijne grooten en verdere hoofden beloven geene kanonnen, geweren, kogels of kruit van handelaren te zullen koopen, noch gemeene zaak te zullen maken met de vijanden van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië of van Ternate, hetzij Westerlingen of Oosterlingen. Zij beloven geene forten of versterkingen op te richten of oorlogsschepen te bouwen binnen het gebied van Tomboekoe anders dan met medeweten en met vergunning van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, dat in deze oppermachtig is.

Artikel 3.

Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe, zijne grooten en verdere hoofden zullen geene krijgstoerustingën mogen maken, berustende de bevoegdheid daarvan alleen bij den oetoessan van Ternate.

Omdat de radja KAITJIL DONGKI KAMBI van Tomboekoe vroeger met behulp van Boegineezen den oetoessan van Ternate en zijne soldaten heeft vermoord, waarop hij voor het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en dat van Ternate heeft terechtstaan wegens verbreking van de door hem aangegane verbintenis, wenscht de Sultan van Ternate in geen geval meer toe te staan dat de radja van Tomboekoe over eene gewapende macht beschikke.

Mocht het land verontrust worden door slecht volk, dan kunnen Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe en zijne grooten de hulp inroepen van den oetoessan van Ternate, die dan gezamenlijk met hen de nodige maatregelen zal treffen.

Artikel 4.

Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe en zijne grooten en verdere hoofden beloven om, wanneer vaartuigen van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië of van Ternate of van met dezen bevriende Staten op de kusten of koraalriffen onder het gebied van Tomboekoe, stranden, alle mogelijke hulp aan de opvarenden te zullen verleenen.

Wanneer schepen onder eene vreemde vlag in het gebied van Tomboekoe komen, moet daarvan ten spoedigste bericht worden gezonden naar Ternate.

Wanneer voorts onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of andere personen, die geene onderdanen van Tomboekoe zijn, naar Tomboekoe of zijne onderhoorigheden vluchten, zal Padoeka Sjah Radja hen, wie zij ook zijn mogen, laten vatten en binden en hen aan Z. H. den Sultan opzenden.

Artikel 5.

Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe en zijne grooten en verdere hoofden beloven aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië of aan den Sultan van Ternate de noodige hulp te zullen verleenen, wanneer zij een vijand te bestrijden of een groot werk te verrichten mochten hebben. Zoo spoedig mogelijk na de ontvangst der betrekkelijke kennisgeving zullen zij zoovele vrouwen en manschappen als er beschikbaar zijn naar Ternate zenden, onder bevel van personen van aanzien, die in Tomboekoe eenig gezag uitoefenen.

Als hoofden zullen niet mogen worden aangewezen personen zonder rang, maar ten deze zal de gewoonte in Ternate gevolgd moeten worden.

Artikel 6.

Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe, zijne grooten en verdere hoofden, beloven niet te zullen toestaan dat hunne onderdanen bij de handelaren schulden maken.

Menschenhandel en slavernij zullen zij tegengaan, evenals zeeroof en moord. Padoeka Sjah Radja zal degenen, die zich daaraan schuldig maken, doen vatten, boeien, en naar Ternate opzenden, opdat zij daar gevonnisd worden naar behooren.

Artikel 7.

Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe en zijne grooten en verdere hoofden, beloven geene bestuursdaden in Tomboekoe en onderhoorigheden te zullen verrichten, zonder medeweten van den oetoessan van Ternate.

Evenzoo zal deze oetoessan niets doen dan na vooraf den Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe te hebben geraadpleegd, opdat alles geschiede in gemeenschappelijk overleg.

Wanneer handelaren den radja van Tomboekoe wenschen te ontmoeten en hem te raadplegen, mogen zij zich niet alleen naar hem begeven, maar met den oetoessan van Ternate, of, zoo deze verhinderd is, met een door dien oetoessan aan te wijzen Ternataansch hoofd. En dan eerst mag de radja van Tomboekoe die mensen ontvangen.

Deze bepaling is gemaakt opdat eene herhaling worde voorkomen van het gebeurde met den radja van Tomboekoe KAITJIL DONGKI KAMBI, die eens met een handelaar terechtstaan heeft voor het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en den Sultan van Ternate.

De handelaren die in het landschap Tomboekoe aankomen, mogen volstrekt niet rechtstreeks naar den radja van Tomboekoe gaan, maar moeten zich eerst aanmelden bij den oetoessan van Ternate, die hen daarna naar den radja van Tomboekoe zal doen geleiden.

Artikel 8.

Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe en zijne grooten en verdere hoofden verklaren, dat wanneer de radja van Tomboekoe komt te sterven, de grooten niet eigener autoriteit een opvolger mogen kiezen of verheffen, maar dat zij dergene die geschikt is om den overleden radja te vervangen, bij den Sultan van Ternate zullen brengen, opdat deze zijne geschiktheid kunne beoordeelen en hem daarna, met goedvinden van hem, die in naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in het fort Oranje het

bestuur voert, verheffe tot Padakoe Sjah Radja van Tomboekoe.

Ook zal Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe niet de gewoonte van vroeger volgen om zich voor zijne installatie naar de verschillende negorijen van zijn land te begeven en daar één of twee jaren te blijven, maar hij zal alle hoofden oproepen naar Tomboekoe om hem daar naar behooren te installeren.

Artikel 9.

Padceka Sjah Radja van Tomboekoe en zijne grooten en verdere hoofden, beloven het gebruik in Tomboekoe te zullen volgen om jaarlijks aan Zijne Hoogheid den Sultan van Ternate den cijns op te brengen, bestaande uit 7 zwaarden, 7 lansen en 7 ijzerhouten stokken, benevens 2 kodi's blauwe sarongs en 6 stukken kain bomba, zoodat mede een slaaf, doch daar de slavernij verboden is, zal deze slaaf vervangen worden door 2 kodi's blauw goed van Tomboekoesch maaksel en 2 pikols was.

De cijns van de negorij Wosoe bedraagt 3 kodi's sarongs. Dit alles is voor den Sultan. Wat den cijns betreft, aan den Radja van Tomboekoe en de verdere hoofden aldaar op te brengen, daarin mag geene vermindering worden gebracht en moet de vroegere gewoonte gevolgd worden.

Verder mogen Padoeka Sjah Radja en zijne grooten in de tot Tomboekoe behoorende zeeën geen gezag uitoefenen; dit gezag berust bij den oetoesan van Ternate. Alle heffingen en belastingen van producten der zee komen den oetoesan toe en mogen geenszins door den Radja van Tomboekoe en zijne grooten ontvangen worden.

Artikel 10.

Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe en al zijne grooten beloven niet te zullen bestendigen de gewoonte der vroegere radja's om, namelijk wanneer zij bij handelaren schulden hadden gemaakt, de hoofden der onderhoorigheden voor de betaling dier schulden aansprakelijk te stellen. Dit mag volstrekt niet meer.

Ook mogen de hoofden der onderhoorigheden aan den radja van Tomboekoe geene slaven als cijns opbrengen, maar andere goederen, zooals door den radja van Tomboekoe aan Zijne Hoogheid den Sultan van Ternate worden opgebracht.

Wanneer handelaren bij de hoofden der onderhoorigheden komen om handel te drijven, moeten zij van een pas van den radja van Tomboekoe voorzien zijn. Zijn zij niet in het bezit van zoodanigen pas, dan zullen de hoofden hen terugzenden om een pas te halen van den radja van Tomboekoe en hen eerst daarna ten handel toelaten.

Artikel 11.

Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe en zijne grooten en verdere hoofden beloven om er voor te zorgen dat, indien er twist ontstaat tuschen de bevolking van Tomboekoe en die van Bangnai, niet dadelijk tot de wapenen de toevlucht worde genomen. In zulk een geval zullen zij van het uitbreken der oneenigheden zoodra mogelijk kennisgeven aan Zijne Hoogheid den Sultan van Ternate, opdat deze de zaak met rechtvaardigheid beoordeele en daarin naar behooren beslisse.

Artikel 12.

Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe, zijne grooten en verdere hoofden beloven, om aan elken nieuwen oetoesan van Ternate in het landschap Tomboekoe, dezelfde rechten tot belastingheffing te doen behouden als de vorige had, opdat hij de voordeelen daarvan geniete.

Artikel 13

Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe, zijne grooten en verdere hoofden beloven om, wanneer eene zaak voor hen gebracht wordt tot onderzoek, geene geschenken te zullen aannemen van een der partijen, noch te zullen zien op den

landaard der twistende personen of op hunne afkomst, noch op hunne verhouding tot dezen. Zij zullen rechtvaardig beslissen; al wie schuld heeft zullen zij straffen en die in zijn recht is zullen zij niet vijandig behandelen.

Zij zullen niet doen als vroegere radja's, die de menschen in het verderf stortten, ook wanneer zij slechts weinig schuld hadden, alleen om zich met hunne bezittingen te verrijken; zulks mag volstrekt niet geschieden.

Wanneer iemand heeft misdreven, zal hij beboet worden naar mate van zijne schuld.

Deze straf zal toegepast worden zooals te Ternate, dat is, overeenkomstig de voorschriften van den Koraän.

Deze overeenkomst is aldus gesloten en met den eed op den Koraän bekrachtigd, zoodat mede gewaarmerkt met het zegel en de handteekening van Padoeka Sjah Radja van Tomboekoe en van zijne grooten en der verdere hoofden van het landschap Tomboekoe en onderhoorigheden.

Gedaan te Ternate op Dinsdag den 1sten dag der maand Sjabaän van het jaar 1301.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Aangezien het den resident van Ternate na een deswege opzettelijk ingesteld onderzoek gebleken is, dat kapitein ngofa LAOPÉKÉ door keuze der bevolking en met overeenstemming van Zijne Hoogheid den Sultan van Ternate, als leenbeer van dat rijk, in de regeering over het landschap Tomboekoe en onderhoorigheden wettig is opgetreden als radja onder den naam van KAITJIL LAOPÉKÉ en als zoodanig behoort te worden bevestigd, en aangezien door hem op heden in handen van hem, resident, de aan deze akte gehechte verklaring is afgelegd en beëdigd, zoo is het dat de resident voornoemd heeft goedgevonden, onder de nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, genoemden KAITJIL LAOPÉKÉ, in zijnen rang als radja en in de regeering van het landschap Tomboekoe en onderhoorigheden te bevestigen, gelijk geschiedt bij deze.

Ten blijke waarvan deze akte is opgemaakt en ondertekend door den resident voornoemd.

Ternate, den 28sten Mei 1884.

(w. g.) MORRIS.

Deze akte van bevestiging en de daaraan gehechte verklaring zijn goedgekeurd en bekrachtigd op den 13den Augustus 1884.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) O. VAN REES.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) BERGSMAN.

Voor eensluidende afschriften,

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) GALLOIS.

Voor eensluidende afschriften,

*De Secretaris-Generaal
bij het Ministerie van Koloniën,*

H. VAN DER WILCK.

*Contracten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TOMBOEKOE.

NOTA VAN TOELICHTING.

N°. 21.

Het landschap Tomboekoe strekt zich uit langs de Oostkust van Celebes tusschen Laiwoei en Bangaai.

Het bestuur wordt er uitgeoefend door den radja als leenman van den Sultan van Ternate, die vertegenwoordigd wordt door een stedehouder (oetoessan) en andere mindere ambtenaren. Van Gouvernementswege wordt op het bestuur van Tomboekoe toezicht uitgeoefend door den posthouder in Bangaai, dat mede eene onderhoorigheid van Ternate uitmaakt.

De radja KAITJIL MOLOKOR, die in 1873 te Ternate in zijne waardigheid werd bevestigd, (1) is blijkens later ontvangen berichten op de terugreis naar zijn landschap bij eene ontmoeting met Alfoersche zeeroovers om het leven gekomen. Nadat tot 1879 voorloopig in het bestuur was voorzien, trad KAITJIL LOTODJO in het genoemde jaar als radja op. Zijne benoeming werd echter, om welke reden is onbekend, niet aan de goedkeuring van de Indische

(1) Gedrukte stikken der Tweede Kamer, zitting 1874-1875, 71, n°. 41. In de destijds aangeboden nota van toelichting zijn reeds eenige bijzonderheden omtrent Tomboekoe medegedeeld.

Regeering onderworpen. Na zijn overlijden is KAITJIL LAOPÉKÉ tot radja van Tomboekoe gekozen. De door hem afgelegde verklaring, welke, evenals de aan hem uitge-reikte akte van bevestiging, hiernevens gaat, is vollediger dan de in 1873 gepasseerde verklaring, waarin geen bepalingen voorkwamen betreffende de bevordering van het volksonderwijs, den afstand aan het Gouvernement van grond bij eventueele oprichting van etablissementen, het verbod tegen het opleggen van verminkende straffen en rottingslagen en de bevordering van de vaccine (n°. 13, 14, 15 en 16 der overgelegde verklaring).

In afwijking van hetgeen vroeger is geschied, is thans ook overgelegd de vertaling van het contract, regelende de verhouding van den radja van Tomboekoe tot den Sultan van Ternate. Blijkens het bepaalde sub. n°. 19 der verklaring, wordt dit contract beschouwd daarmede één geheel uit te maken. Het contract zelf verschilt slechts van het bij eene vroegere gelegenheid geslotene, door de vermelding van het verbod om verminkende straffen of rottingslagen toe te passen.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

NOTA VAN SCHRIJF- EN DRUKFEILEN.

N°. 22.

In het stuk n°. 1, sub 3°., regel 9, staat: » te recht"; lees: » terecht".

Idem » 4°., » 3, staat: » of"; lees: » af".

In het stuk n°. 2, bladz. 1, sub 1 van de lijst, 2de kolom, staat: » Malaboe"; lees: » Malaboeh".

Idem » 1, » 3 » » » 1ste » staat: » Sawang, galar"; lees: » Sawang galar".

» » 1, » 6 » » » » staat: » Tjoet"; lees: » Tjoet".

» » 1, » 6 » » » 5de » staat: » 1885"; lees: » 1875".

» » 2, » 16 » » » 2de » staat: » Tompat Toean"; lees: » Tompat Toean".

» » 4, » 1 » » » » staat: » Djolok Ketjil"; lees: » Djolok ketjil".

» » 4, » 6 » » » 1ste » staat: » Potjoet"; lees: » Potjoet".

» » 4, noot 2, regel 2, staat: » verklaring in"; lees: » verklaring — in".

» » 4, » 3, » 9, moet achter » getreden" een aanhalingsteeken staan.

» » 4, » 6, artikel 1, regel 1, en art. 4, regel 2 en 9, staat: » Panga"; lees: » Pangga".

» » 4, » 6, » 4, regel 3 en 4, staat: » telken"; lees: » elke".

» » 4, » 6, » 5, » 8, moet de komma achter » Atjeh" vervallen.

» » 5, sub 14, 1ste kolom, staat: » Anoe Tongkoe Radja *Hakih*"; lees: » ibnoe Tongkoe Radja *Pakih*".

» » 5, » 21, 2de » staat: » Ketjil"; lees: » ketjil".

» » 5, » » 4de » staat: » 3"; lees: » 13".

» » 5, » 22, 2de » staat: » Bloempang Doewa"; lees: » Kloempang Doewa".

» » 5, » 25, » » staat: » Tompat Toeam"; lees: » Tompat Toean".

» » 6, » 27, » » staat: » Laköön"; lees: » Lakoön".

» » 6, » 31, 1ste » staat: » Semasen"; lees: » Semaoen".

» » 6, » 35, 3de » staat: » 22"; lees: » 20".

In het stuk n°. 3 staat aan het hoofd: » Atjeh en onderhoorigheden"; lees: » Atjehsche onderhoorigheden".

In het stuk n°. 4, art. 15, 14de regel van de verklaring, staat: » 's Gouvernements-vertegenwoordigers"; lees: » 's Gouvernements vertegenwoordigers".

In het stuk n°. 6, 1ste kolom, regel 3, staat: » Kasem"; lees: » Kasim".

Idem » » » 3/4, staat: » Siak, Sri"; lees: » Siak Sri".

» 2de » onder art. 5, staat: » Bangkalis"; lees: » Bengkalis".

In het stuk n°. 7, 1ste » regel 3, staat: » Maämoen al Rasjed"; lees: » Maämoen al Rasjid".

Idem 2de » onder het contract staat: » in de Arabische karakters"; lees: » in Arabische karakters".

In het stuk n°. 8, 1ste kolom, art. 1, regel 2, staat: » Penang"; lees: » Pinang".

In het stuk n°. 9, » » regel 4/5 staat: » Soetan Moeda, Indra"; lees: » Soetan Moeda Indra".

Idem aan den voet van het contract moet de naam van den laatsten onderteekenaar [aldus gelezen worden: » Tongkoe Soetan Moeda Indra Koesoema".

In het stuk n°. 11, 1ste kolom, regel 14, staat: » te gemoet"; lees: » tegemoet".

Idem 2de » » 15, staat: » door"; lees: » voor".

In het stuk n°. 12, bladz. 17, 1ste kolom, regel 17, staat: » te gemoet"; lees: » tegemoet".

Idem » 17, » » » 36, staat: » Saif"; lees: » Saif".

In het stuk n°. 12, bladz. 17, 1ste kolom, art. 1, regel 12, staat: » willen"; lees: » zullen".

Idem » 18, » » regel 1, staat: » gahrojang"; lees: » gahro jang".

» » 18, » » » 1, staat: » tjobok"; lees: » tjabok".

» » 18, » » » 4, staat: » naar"; lees: » waar".

» » 18, » » artikel 4, regel 3, staat: » nog"; lees: » noch van wege het Gouvernment noch".

» » 18, » » » 5, » 3/4, staat: » repang en pengerétan"; lees: » repang" en » pengerétan".

In het stuk n°. 14, 1ste kolom, regel 7, moet achter het woord » hoofden" eene komma gelezen worden.

Idem » » » 27, staat: » Pasiser"; lees: » Pasisir".

In de stukken nos. 15 en 16, 1ste kolom, regel 19, staat: » *Rassid*"; lees: » *Rasjid*".

In het stuk n°. 17, 1ste kolom, regel 1, staat: » van vijf"; lees: » van de vijf".

Idem bladz. 25, 1ste kolom, regel 21/22, staat: » Pagoerawang"; lees: » Pagoerawan".

» » 25, » » » 24, staat: » hat"; lees: » het".

» » 25, » » » 61, staat: » belasting gebied"; lees: » belastinggebied".

In het stuk n°. 18, 1ste kolom, regel 14, staat: » *Soeleiman*"; lees: » *Soleiman*".

Idem aan den voet van de akte van bevestiging staat: » Pinjingat"; lees: » Penjingat".

In het stuk n°. 19, 1ste kolom, regel 2, moet het aanhalingsteeken vervallen.

In het stuk n°. 20, bladz. 29, 2de kolom, aan het eind, staat: » *Arifnbin*"; lees: » *Arifn bin*".

Idem » 30, 1ste kolom, regel 7, staat: » den militairen"; lees: » de militaire".

» » 30, » » » 13, staat: » Padoekoe"; lees: » Padoeka".

» » 30, » » art. 3, regel 5, staat: » *Kaitkil*"; lees: » *Kaitjil*".

» » 30, » » » 3, » 6, staat: » oetoesan"; lees: » oetoesan".

» » 30, 2de » » 4, » 4, staat: » Staten"; lees: » staten".

» » 30, » » » 4, » 5, moet de komma achter » Tomboekoe" wegvallen.

» » 31, 1ste » » regel 1, staat: » Padoekoe"; lees: » Padoeka".

In het stuk n°. 21, kolom 1, regel 1, staat: » Toemboekoe"; lees: » Tomboekoe".

